

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Starc Žagar

**SLOVENIJA IN DRŽAVE V RAZVOJU: MEDNARODNO
RAZVOJNO SODELOVANJE SLOVENIJE Z AFRIKO**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Starc Žagar

Mentorica:izr. prof. dr. Maja Bučar

**SLOVENIJA IN DRŽAVE V RAZVOJU: MEDNARODNO
RAZVOJNO SODELOVANJE SLOVENIJE Z AFRIKO**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

Zahvala

*Sinčkoma Juriju in Maticu, od katerih sem se naučila najbolj preprostih, pa kljub temu
neverjetno pomembnih stvari o življenju.*

*Ljubljenemu možu Mateju,
za neskončno ljubezen in podporo.*

Vsem, ki ste z dobro voljo pomagali pri nastanku tega dela.

Ana, 28. avgust 2008

Slovenija in države v razvoju: mednarodno razvojno sodelovanje Slovenije z Afriko

Sprejete zaveze na ravni Evropske Unije (EU), ki veljajo tudi za Slovenijo, so povečanje obsega uradne razvojne pomoči na 0,17 odstotkov BND do leta 2010 in na 0,33 odstotkov BND do leta 2015, pri čemer naj bi bila polovica teh sredstev namenjena Afriki. Diplomsko delo ugotavlja, ali je smiselno, da Slovenija pomoč, namenjeno Afriki, kanalizira preko bilateralnega kanala. Delo ugotavlja tudi, ali obstaja zadosten gospodarski interes slovenskih podjetij, ki poslujejo v Afriki, da bi bilo pomoč smiselno namenjati preko tega kanala. Na podlagi podatkov o zunanjetrgovinski menjavi in internih podatkov Gospodarske zbornice Slovenije ter študijah primera zaključujem, da je gospodarski interes slovenskih podjetij zelo majhen, saj Afrika za slovenska podjetja predstavlja zgolj majhen, nepomemben trg. Poslovanje se ne vrši neposredno z afriškimi državami, temveč prek posrednikov in zastopnikov, in tako podjetja sama dejansko ne poznajo afriškega trga. Problematična pa je tudi politična nestabilnost in problemi s plačili. Večina podjetij tudi v bodoče ne načrtuje večjega poslovanja v Afriki.

Ključne besede: uradna razvojna pomoč, Afrika, Slovenija, gospodarski interes.

Slovenia and developing countries: Slovenian international development cooperation with Africa

The thesis is analyzing whether it is reasonable, according to commitments accepted at the EU level, that Slovenia is contributing its official development assistance (ODA) for Africa through bilateral channel. Those commitments are to increase the volume of ODA to 0,17 % of GNI until 2010 and to 0,33 % of GNI till 2015. The thesis is trying to examine whether there is sufficient economic interest of Slovenian enterprises dealing with Africa, to contribute ODA through that channel. On the basis of data on external trade, internal data of Chamber of Commerce and Industry of Slovenia and case studies I conclude that economic interest of Slovenian enterprises is very low. Africa represents small and insignificant market for Slovenian companies. Business is not directly with African countries, but is carried out through mediators and agents, since Slovenian enterprises do not know African market. Political instability and problems connected with payments are problematic as well. Most of the interviewed enterprises are not intending to increase their business in Africa in the near future.

Key words: official development assistance, Africa, Slovenia, economic interest.

KAZALO

1. Uvod	10
2. Mednarodna razvojna pomoč	13
2.1 Operativna definicija uradne razvojne pomoči (angl. »official development assistance« - ODA)	14
2.2 Bilateralna razvojna pomoč	15
2.3 Multilateralna razvojna pomoč	16
3. Mednarodno razvojno sodelovanje Evropske Unije in Republike Slovenije	18
3.1 Razvojna politika EU	18
3.1.1 Kratek zgodovinski pregled	18
3.1.2 Stanje razvojne politike EU danes	19
3.1.3 Strategija EU za Afriko	22
3.1.4 Skupna strategija Afrika - EU	23
3.2 Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije	24
3.2.1 Obseg uradne razvojne pomoči Slovenije	25
3.2.2 Razvojna pomoč Slovenije, namenjena Afriki	28
4. Gospodarski interes Slovenije v Afriki	31
4.1 Pogoji za dodeljevanje pomoči	32
4.2 Glavne zunanjetrgovinske partnerice Slovenije v Afriki	32
4.3 Prisotnost slovenskih podjetij v Afriki	33
4.3.1 Največji slovenski izvozniki v Afriko	35
4.3.2 Največji slovenski uvozniki iz Afrike	38
5. Vloga nevladnih organizacij pri razvojni pomoči in slovenske nevladne razvojne organizacije (NVRO) v Afriki	40
5.1 Vloga nevladnih organizacij pri razvojni pomoči	40
5.2 Slovenske nevladne razvojne organizacije (NVRO) v Afriki	41
5.3 Razvojni projekti slovenskih NVO v Afriki	42
5.3.1 Razvojni projekti sofinancirani s strani MZZ	42
5.4 UNICEF Slovenije	45
5.5 Misijonsko središče Slovenije - slovenski misionarji v Afriki	46
5.6 Slovenska Karitas	47
5.7 Rdeči Križ Slovenije (RKS)	48

6. Sklep.....	49
7. Seznam virov.....	52
7.1 Seznam sekundarnih virov	52
7.2 Seznam primarnih virov	56
7.3 Intervjuji.....	57
8. Priloge.....	59
Priloga A: Seznam DAC držav prejemnic ODA (Official Development Assistance -Uradna razvojna pomoč), ki velja od januarja 2006 za poročanje o ODA 2005, 2006, 2007	59
Priloga B: Seznam števila slovenskihizvoznikov in uvoznikov po posameznih afriških državah, v letu 2007	61
Priloga C: Seznam blagovne menjave med Slovenijo in Afriko, po posameznih državah, za leto 2007.....	63
Priloga Č: Seznam tridesetih največjih slovenskih izvoznikov v Afriko po naslovih podjetij, v letu 2007	65
Priloga D: Seznam tridesetih največjih slovenskih uvoznikov v Afriko, v letu 2007, po naslovih podjetij	66

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Tabela 3.1: Obseg uradne razvojne pomoči Slovenije po letih (v €) razdeljene na bilateralno in multilateralno pomoč, ter delež BND kot delež celotne ODA.....	26
Tabela 4.1: Blagovna menjava Slovenije s tujino v letu 2007, v 1000 €	32
Tabela 4.2: Glavne slovenske zunanjetrgovinske partnerice v Afriki, v letu 2007, v 1000 € .	33
Tabela 4.3: Število slovenskih izvoznikov in uvoznikov glede na najbolj »privlačne« afriške države, v letu 2007	34
Tabela 4.4: Seznam desetih največjih slovenskih podjetij – izvoznikov v Afriko, po dejavnosti in številu zaposlenih, v letu 2007	35
Tabela 4.5: Seznam desetih največjih slovenskih podjetij – uvoznikov iz Afrike, po dejavnostih in številu zaposlenih, v letu 2007.....	38
Graf 3.1: Delež največjih donatork ODA, članic DAC v letu 2007, v milijonih \$	19
Graf 3.2: Delež BND, ki so ga države namenile za ODA v letih 2006 in 2007	20
Graf 3.3: Regionalna porazdelitve ODA EU v letu 2004	21
Graf 3.4: Razmerje med bilateralno in multilateralno pomočjo v Sloveniji, po letih, v €	27
Graf 3.5: Primerjava porazdelitev sredstev razvojne pomoči RS v letih 2006 in 2007 , v deležih	28
Graf 3.6: Obseg sredstev namenjenih Afriki kot delež celotne bilateralne pomoči.....	29

SEZNAM KRATIC

AKP	Skupina držav Afrike, Karibov in Pacifika, s katero ima Evropska unija poseben partnerski odnos
BND	Bruto nacionalni dohodek
DAC	<i>Development Assistance Committee of the OECD</i> (Odbor za razvojno pomoč pri OECD)
DVR	Države v razvoju
ECD	<i>European Consensus on Development</i> (Evropsko soglasje o razvoju)
EDF	<i>European Development Fund</i> (Evropski razvojni sklad)
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
IDF	<i>International Development Fund</i> (Mednarodni razvojni sklad)
ITF	<i>International Trust Fund for Demining and Mine Victim Assistance</i> (Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min)
MDG	<i>Millenium Development Goals</i> (Razvojni cilji tisočletja)
MF	Ministrstvo za finance
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije
NVO	Nevladna organizacija
NVRO	Nevladna razvojna organizacija
ODA	<i>Official Development Assistance</i> (Uradna razvojna pomoč)
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OZN	Organizacija Združenih narodov (<i>United Nations</i>)
PEU	Pogodba o Evropski uniji (ali Maastrichtska pogodba)
RKS	Rdeči Križ Slovenije
RPP	<i>Regional Partnership Programme</i> (Program regionalnega partnerstva)

RS	Republika Slovenija
UNICEF	<i>United Nations International Children's Emergency Fund</i> (Sklad Združenih narodov za otroke)
USD	Ameriški dolar
ZMRS	Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije
WTO	<i>World Trade Organisation</i> (Svetovna trgovinska organizacija)

1. Uvod

"So many worlds, so much to do,
so little done, such things to be«.
(Alfred Lord Tennyson)

Stanje v svetu dandanes ni nič kaj spodbudno, vsaj ne kar se tiče porazdelitve bogastva in dobrobiti naše Zemlje, od katere naj bi imeli koristi vsi. Skrb vzbujajoči so podatki, da v 21. stoletju več kot milijarda ljudi živi na robu preživetja z manj kot dolarjem (0,65 €) na dan in kar 2,6 milijarde ljudi z manj kot 2 \$ (1,30 €). Ta delež prebivalstva ima v rokah 5 odstotkov svetovnega dohodka, medtem ko ima na drugi strani najbogatejših 20 odstotkov ljudi v rokah tri četrtine svetovnega dohodka (HDR 2007: 25). Zato odpravljanje revščine in zmanjševanje neenakosti ni le moralna dolžnost razvitih držav in izraz solidarnosti ter odgovornosti, temveč predstavlja pomemben ključ k zagotavljanju mednarodne stabilnosti in miru.

Sodobni svet kljub vsem dosežkom moderne dobe ostaja prostor velikih razlik in neenakih življenjskih možnosti ter neenakomernega gospodarskega razvoja. Predvsem velja izpostaviti Afriko, ki je edina regija na svetu, kjer je število skrajno revnih v zadnjih petdesetih letih naraščalo, namesto upadalo. Prav tako je skromno gospodarsko sodelovanje zahodnega sveta z Afriko eden izmed pomembnih vzrokov za veliko revščino in lakoto tamkajšnjih prebivalcev. Zato bom posebno pozornost namenila črni celini, ki je vse prevečkrat namenoma ali nenamenoma zapostavljena, izkoriščana ter potisnjena na rob.

Ne glede na to, kako smo se v takem neenakem položaju znašli, je potrebno posledice odpraviti. Odpravljanje revščine, trajnostni razvoj, izboljšanje zdravstvenih razmer ter okoljska trajnost so samo nekateri izmed razvojnih ciljev tisočletja (*Millenium Development Goals* – MDG), ki so si jih leta 2000 zadali voditelji 189 držav članic Organizacije združenih narodov (*United Nations* – OZN) in se zavezali za njihovo uresničitev do leta 2015 (UN 2008). Prav zato je eden najpomembnejših ciljev mednarodne skupnosti izkoristiti procese globalizacije za blaginjo vsega človeštva ter omogočiti bolj enakomerno porazdelitev prednosti, ki jih globalizacija prinaša. Razvojno sodelovanje je prav gotovo pomemben, če ne najpomembnejši mehanizem v tej smeri in predstavlja pomemben del delovanja razvitih držav v mednarodni skupnosti.

S svojim gospodarskim razvojem se je Slovenija pridružila državam donatorkam, vendar se znotraj držav donatork šele uveljavlja, saj je bila do nedavnega še sama prejemnica pomoči. Od leta 2004, ko je Slovenija postala članica Evropske Unije (EU), je na področju

mednarodnega razvojnega sodelovanja politika EU postala tudi politika Slovenije, vključno z načeli, vrednotami in razvojnimi cilji. EU je leta 2005 sprejela časovni plan povečanja razvojne pomoči. Tako morajo članice, ki so vstopile po letu 2002, povečati obseg uradne razvojne pomoči na 0,17 odstotkov BND do leta 2010, do leta 2015 pa na 0,33 odstotkov BND. Več kot polovica povečanja teh sredstev pa naj bi bila namenjena Afriki. Slovenija mora tako kot članica EU povečati obseg sredstev, namenjenih afriški celini. Za to potrebuje ustrezno zakonodajo, institucionalni sistem, znanje ter predvsem zadostno mero gospodarskega interesa.

Cilj diplomske naloge je oceniti, katera pot je najbolj smiselna za Slovenijo, da nalogo povečanja razvojne pomoči Afriki uspešno izpelje – ali da jo kanalizira bilateralno ali multilateralno. Pomembno vprašanje torej ni, kaj novega lahko Slovenija doprinese, marveč predvsem kje in kako lahko Slovenija odigra pomembno razvojno vlogo.

Hipotezi, ki ju bom skušala v diplomskem delu preveriti sta:

- **V primeru zadostnega gospodarskega interesa Slovenije bi bilo za Slovenijo smiselno, da razvojno pomoč, namenjeno Afriki, kanalizira bilateralno, saj je za gospodarski interes ta kanal pomembnejši, ker lahko donatorka bolj oblikuje pogoje sodelovanja zasebnega sektorja pri programih razvojne pomoči.**
- **Slovenija mora reorganizirati obstoječi sistem razvojne pomoči, če želi uspešno kanalizirati razvojno pomoč Afriki.**

Naloga je razdeljena na 5 poglavij.

Za lažje razumevanje in boljšo predstavo bom v **drugem delu** najprej na kratko podala opredelitev uradne razvojne pomoči po opredelitvi Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD – *Organisation for Economic Development*), ki jo je sprejel Odbor za razvojno pomoč (DAC – *Development assistance Committee*), in njeno delitev na bilateralno in multilateralno pomoč, saj je ta opredelitev pomembna za razumevanje celotne naloge. V tem poglavju bom predstavila tudi prednosti in pomanjkljivosti obeh kanalov razvojne pomoči.

V **tretjem delu** bom obravnavala smernice EU, saj je Slovenija kot članica EU, od leta 2004, tem smernicam zavezana, ter politiko Slovenije na področju razvojnega sodelovanja. Poglavje bo namenjeno tudi orisu dejanskega stanja uradne razvojne pomoči v Sloveniji. Poseben poudarek bo namenjen Afriki, ki je prioriteta razvojnega sodelovanja EU in celina, ki je te

pomoči tudi najbolj potrebna. Slovenija bo zato morala Afriki v bodočnosti namenjati večjo pozornost in vanjo bolj sistematično usmerjati razvojno pomoč.

Četrto poglavje, ki predstavlja jedro naloge, bo namenjeno ugotavljanju gospodarskega interesa Slovenije v Afriki. Ugotavljala bom, kolikšna je stopnja gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in afriškimi državami. Podala bom sliko najpomembnejših afriških zunanjetrgovinskih partneric in predstavila statistične podatke. Prav tako bom predstavila tudi podatke o slovenskih podjetjih, ki so najbolj aktivna na črni celini. Za iskanje gospodarskih interesov posameznih slovenskih podjetij v Afriki bom analizo nadgradila s študijami primerov. V tem delu bodo predstavljeni povzetki intervjujev, ki bodo služili kot pomoč pri ugotavljanju interesa posameznih slovenskih podjetij, ki poslujejo z afriškimi državami.

Peto poglavje se bo osredotočalo na vlogo nevladnih organizacij (NVO) pri razvojni pomoči ter na oris stanja NVO v Sloveniji, ki delujejo v Afriki. Predstavljene bodo največje NVO v Sloveniji (Unicef Slovenije, Slovenska Karitas, Rdeči Križ Slovenije, Misijonsko središče Slovenije) in njihovo delovanje v Afriki ter delovanje slovenskih misijonarjev v Afriki. Na drugi strani pa bodo predstavljeni razvojni projekti manjših slovenskih razvojnih NVO, aktivnih v Afriki.

Nalogo bom zaključila s sklepnimi ugotovitvami in ovrednotenjem predhodno postavljenih hipotez.

Pri nastajanju diplomske naloge sem se soočala z nekaterimi **omejitvami**. Prvič je treba poudariti, da je Slovenija relativno mlada država in se s področjem razvojnega sodelovanja bolj intenzivno ukvarja šele zadnjih nekaj let. S tem je posledično povezano tudi pomanjkanje primarnih in sekundarnih virov, ki bi lahko bili osnova za kvalitetno analizo, predvsem kar se tiče podatkov o pomoči, namenjeni Afriki.

Drugič, Državni zbor RS je šele pred kratkim (11. julija 2008) sprejel Resolucijo o mednarodnem razvojnem sodelovanju¹, ki naj bi predstavljala boljšo podlago za uresničevanje Zakona o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije² in bolj sistematično upravljanje razvojne pomoči. Prav tako je bilo poročilo o obsegu mednarodne razvojne

¹ *Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015*, sprejeta dne 11. julija 2008, v veljavi od dne 2. avgusta 2008 (Ur.l. RS, št. 73/2008, 18. julij 2008). Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200873&stevilka=3199> (22. julij 2008).

² *Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije*, v nadaljevanju ZMRS, sprejet dne 23. junija 2006, v veljavi od dne 21. julija 2006 (Ur. l. št. 70-2999/2006, 6. julij 2006). Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200670&stevilka=2999> (13. oktober 2007).

pomoči za leto 2007 sprejeto šele konec julija 2008, kar »jasno opozarja na problem kakovosti in pravočasnosti statističnih podatkov o uradni razvojni pomoči« (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 54). Tudi predhodna poročila Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ) o mednarodnem razvojnem sodelovanju (za leta 2002–04, 2005 in 2006) so zelo nesistematična in ne celovita, prav tako se metodologija ugotavljanja vsako leto nekoliko spreminja. Predvsem pa so podatki glede razvojnega sodelovanja z Afriko precej skopi. V letnih poročilih je naveden le delež pomoči, namenjene Afriki, pa še to ne za vsako leto (tega podatka npr. v poročilu za leto 2005 ni), nič pa ni podrobneje analizirano po posameznih državah. Na MZZ so sicer začeli bolj natančno in sistematično analizirati razvojno pomoč po posameznih državah v razvoju (DVR), vendar šele v letu 2007, tako da se kakovostne primerjave še ne da narediti.

Zaradi tega sem študije primerov naredila na podlagi intervjujev s posameznimi slovenskimi podjetji, ki so prisotna na afriškem trgu bodisi kot izvozniki ali kot uvozniki, predstavniki malih in velikih NVO ter seveda na podlagi dostopne literature.

2. Mednarodna razvojna pomoč

Praksa delitve bogastva osiromašenim ljudem je med industrializiranimi državami postala norma v 20. stoletju in skoraj vsaka država na svetu se je po koncu druge svetovne vojne pojavila bodisi kot prejemnica bodisi kot donatorica razvojne pomoči (Hook 1996: 1). Vendar pa ne glede na deljena mnenja strokovnjakov glede učinkovitosti razvojne pomoči³ in motive⁴, ki so v ozadju dajanja uradne razvojne pomoči (politični, strateški, gospodarski, humanitarni), uradna razvojna pomoč predstavlja obsežno mednarodno operacijo, ki vsako leto kanalizira več 10 milijard USD v države v razvoju in zaposluje več deset tisoč ljudi po vsem svetu (Mavko 2006: 1). Tako je uradna razvojna pomoč držav članic DAC⁵ v letu 2007 znašala 103,7 milijarde ameriških dolarjev in se je v primerjavi z letom poprej celo nekoliko zmanjšala (OECD 2008b: 1), vendar pa kljub temu pomoč DAC članic predstavlja več kot 90 odstotkov celotnega obsega svetovne pomoči (OECD 2007a: 2).

³ Podrobneje v Alessina in Dolar, 1998, Laarikainen v Hook 1996, Benko 1997 in Lumsdaine 1993.

⁴ Podrobneje o motivih v Leisinger 1999.

⁵ Odbor za razvojno sodelovanje (DAC) je eden izmed odborov OECD, ki se ukvarja z razvojnim sodelovanjem in šteje 23 članic. Članice DAC so: Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Italija, Irska, Japonska, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija, ZDA in Evropska komisija (EK). Dostopno na http://www.oecd.org/document/38/0,2340,en_2649_33721_1893350_1_1_1_1,00.html (22. april 2008).

2.1 Operativna definicija uradne razvojne pomoči (angl. »official development assistance« - ODA)

Uradna razvojna pomoč je koncept, ki temelji na metodoloških usmeritvah in standardih, vzpostavljenih s strani OECD, ki je največja strokovna avtoriteta na področju ODA. OECD-jeva definicija in klasifikacija uradne razvojne pomoči ter njegova metodologija beleženja finančnih in drugih tokov na tem področju sta danes sprejeti v svetu, s tem pa tudi v državah EU, kot tisti metodološki okvir, ki ga mora upoštevati vsaka država, ki razvija svoj nacionalni sistem na tem področju (Mrak, Bučar, Kamnar, 2007b: ii).

Uradna razvojna pomoč in mednarodno razvojno sodelovanje sta v Zakonu o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije (ZMRS) uporabljena kot sinonima. Uradna razvojna pomoč je v 2. členu ZMRS opredeljena kot pomoč, ki »obsega vse javne finančne izdatke, namenjene za družbeno-ekonomski razvoj in dobro držav v razvoju, ki so po merilih Odbora za razvojno pomoč Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj upravičene do uradne razvojne pomoči«. Poročilo MZZ o mednarodnem razvojnem sodelovanju iz leta 2006 pa dodaja, da med države donatorice spada tudi Slovenija in da le-te skladno z razvojnimi cilji tisočletja in drugimi mednarodnimi zavezami prispevajo delež BND za enakopravnejši in bolj uravnotežen svetovni razvoj (MZZ 2007: 1).

DAC v okviru OECD pa je tisti, ki je pristojen za definiranje sredstev in načine izvajanja ODA, kakor tudi za opredelitev DVR, katerim se ODA namenja. Kot ODA so določeni tisti mednarodni tokovi kapitala, ki so namenjeni v države ali območja na seznamu OECD/DAC⁶, ter tisti prispevki mednarodnim organizacijam, ki jih nudijo uradne agencije, vključno z državnimi in lokalnimi oblastmi ter izvršnimi agencijami. ODA je skupen izraz za vse tiste mednarodne tokove državam prejemnicam pomoči, ki izpolnjujejo naslednje tri kriterije:

- (i) njihov vir je javni sektor,
- (ii) primarno so namenjeni zagotavljanju gospodarskega razvoja in blaginje v DVR, in
- (iii) dani so po koncesijskih pogojih, ki vsebuje stopnjo finančne pomoči, ki ni manjša od 25 odstotkov⁷ (DCD/DAC(2007)34: 12).

⁶ DAC seznam držav v razvoju, ki so upravičene do ODA je dostopen na strani <http://www.oecd.org/dataoecd/23/34/37954893.pdf> in v prilogi (Priloga A) (14. oktober 2007).

⁷ Posojilni element (angl. »grant element«) oz. stopnja finančne pomoči meri stopnjo koncesijskega transfera pomoči v primerjavi s pogoji, ki veljajo na trgu in ki običajno vključujejo 10 odstotno obrestno mero (Cassen 1994: 2).

Ta definicija uradne razvojne pomoči ne zajema celotne mednarodne razvojne pomoči, ki jo subjekti iz Republike Slovenije namenjajo upravičencem v državah prejemnicah. Uradna razvojna pomoč namreč poleg sredstev, katerih vir je javni sektor, vsebuje tudi sredstva, ki jih zagotavlja zasebni sektor, kot npr. različne nevladne organizacije, fundacije in posamezniki (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 52). Poleg tega ta definicija posebej izključuje donacije in posojila za vojaške namene. Pogosto poleg finančnih sredstev razvojna pomoč države donatorice vsebuje tudi tehnično sodelovanje, ki se nanaša na prenos znanja v obliki podpore svetovalcev in raziskovalcev, izmenjave in štipendiranja študentov, organizacije seminarjev, okroglih miz in delavnic (Cassen 1994: 2). Takšna pomoč prispeva k razvoju države prejemnice, saj ob odsotnosti primerno izobraženega domačega kadra, deluje na področjih, ki so najbolj izpostavljena, ter na tak način vpliva tudi na uspešnejšo porabo direktnih finančnih transferov (MZZ 2007: 1).

Razvojna pomoč ima več oblik, in sicer:

- (i) donacija, ki je dana, v obliki direktne finančne pomoči ali v obliki dobrine, česar država donatorica ni dolžna povrniti,
- (ii) posojilo, ki predstavlja finančno ali drugo obliko pomoči, ki jo je država prejemnica dolžna povrniti,
- (iii) neposredne investicije ali izvozna posojila (MZZ 2007: 1).

Uradno razvojno pomoč je mogoče klasificirati po najrazličnejših kriterijih (kanali usmerjanja pomoči, instrumenti, s pomočjo katerih se ta pomoč usmerja v države prejemnice, nameni razvojne pomoči). Za potrebe te naloge bom podala zgolj klasifikacijo glede na kanale usmerjanja uradne razvojne pomoči, kjer ločimo bilateralno (dvostransko) in multilateralno (večstransko) pomoč.

2.2 Bilateralna razvojna pomoč

Bilateralno pomoč nudijo posamezne države donatorke oziroma njihove izvršne agencije neposredno in točno določenim državam prejemnicam (Mavko 2006: 7). Skladno s Smernicami OECD/DAC za poročanje o uradni razvojni pomoči (DCD/DAC (2007)34: 6) spadajo med bilateralno pomoč transakcije preko nacionalnih in mednarodnih nevladnih organizacij, ki so aktivne na področju razvojnega sodelovanja in transakcije, ki so povezane z vprašanjem mednarodnega razvoja. To so npr. subvencije namenjene razvojnemu izobraževanju, reorganizaciji dolgov in administrativnim stroškom.

Prednosti bilateralne oblike pomoči so, da države oz. njene izvršne agencije pomoč ponudijo neposredno točno določenim državam, zato je njena ključna prednost vzpostavitev tesnejšega odnosa med državo donatorko in prejemnico, učinkovitejša tehnična pomoč ter izgradnja institucij (CBO 1997: 34). Tesnejši odnos med razvito državo in DVR je posledica dejstva, da večina donatork svojo pomoč usmerja v omejeno število prejemnic. Kulturne, zgodovinske ter tudi jezikovne vezi prispevajo k učinkovitejši identifikaciji dejanskih potreb DVR, kar omogoča boljše rezultate programov pomoči. Kar se tiče tehnične pomoči, so glavni bilateralni donatorji razvili svoja področja, v katerih so zelo izpopolnjeni in strokovni⁸. Poleg tega pa so glavni donatorji stalno prisotni v državi prejemnici, kar jim omogoča spremljanje in boljši pregled nad porabo sredstev. Pri izgradnji institucij bilateralni donatorji dosegajo boljše rezultate od multilateralnih organizacij, saj imajo več praktičnih izkušenj pri izgradnji različnih institucij, ki pospešujejo razvoj. To je npr. vzpostavljanje učinkovitega sodstva. Izgradnja institucij pa je še bolj učinkovita, če država donatorka in prejemnica pomoči uporabljata enak jezik in imata skupno politično preteklost (CBO 1997: 34, Mavko 2006: 7). Ključnega pomena pa je nadzor nad porabo sredstev. Za razliko od multilateralne pomoči namreč države donatorke v celoti nadzorujejo in imajo diskrecijo odločanja o obsegu danih sredstev, njihovem namenu (tako geografsko kot sektorsko), pogojih porabe, poročanju o porabi ter o drugih relevantnih elementih (Mavko 2006:8).

Slabosti, ki omejujejo pozitivni vidik bilateralne pomoči, pa so dodeljevanje pomoči zaradi političnih razlogov, vezana pomoč⁹ za nakup donatorjevih dobrin in storitev ter sprejetje drugih ekonomskih politik (npr. uvozne kvote), ki bolj ali manj izničijo plemenite namene programov pomoči (CBO 1997: 34). Russet in Starr (1992: 273) dodajata, da je bilateralna pomoč, ki jo »neka država neposredno zagotavlja drugi, še posebno dovzetna za manipuliranje« in da na ta način lahko nastanejo odnosi odvisnosti.

2.3 Multilateralna razvojna pomoč

Multilateralna razvojna pomoč je v Smernicah OECD/DAC za poročanje o uradni razvojni pomoči opredeljena kot prispevek države donatorice instituciji:

⁸ Npr. Francija se je dobro usposobila pri krepitvi javnih in privatnih institucij, pri podpiranju razvoja izvoznih pridelkov, osredotoča pa se predvsem na bivše kolonije; skandinavske države (Danska, Švedska, Finska, Norveška) pa npr. podpirajo ublažitev revščine, posebno v državah kjer ostali donatorji ne donirajo ali ne bi bili pripravljeni donirati zaradi političnih razlogov (CBO 1997: 35).

⁹ Vezana pomoč (angl. »*tied aid*«) je ena izmed oblik pomoči, o kateri govorimo, kadar država donatorica kakorkoli pogojuje črpanje sredstev (Mavko 2006: 7).

- (i) ki se v celoti ali delno ukvarja z razvojnimi vprašanji, je hkrati mednarodna agencija, institucija ali organizacija (ali sklad, ki ga upravlja takšna organizacija),
- (ii) katere članice so države in ki
- (iii) prispevke združi na način, da izgubijo svojo nacionalno identiteto, ter se povežejo skupaj z lastnimi sredstvi organizacije (DCD/DAC(2007)34: 6).

Na ta način institucija sama razpolaga s tako zbranimi sredstvi. V državah članicah EU, torej tudi v Sloveniji, predstavljajo največji del tovrstne pomoči vplačila v proračun EU in Evropski razvojni sklad (EDF¹⁰ – *European Development Fund*) namenjena uradni razvojni pomoči, pri čemer bo Slovenija z vplačili v EDF začela leta 2008. V to podskupino se uvrščajo tudi vplačila v kapital mednarodnih finančnih institucij ter različne članarine (Mrak, Bučar, Kamnar 2007b: iii). V kolikor pa ima država donatorica kakršen koli vpliv na način določanja držav prejemnic ali porabe sredstev, ki jih je prispevala neki mednarodni organizaciji, pa ta sredstva štejejo kot bilateralna pomoč (DCD/DAC(2007)34: 6).

Multilateralno pomoč izvajajo mednarodne organizacije, kot so: agencije in skladi Organizacije združenih narodov, institucije v okviru Svetovne banke, institucije v okviru Mednarodnega razvojnega sklada (IDF), Svetovna trgovinska organizacija (WTO), regionalne razvojne banke, institucije Evropske unije in druge (MZZ 2007: 2).

Nekateri strokovnjaki menijo, da multilateralna pomoč pogosto bolj direktno prepozna potrebe prejemnika pomoči kot pa pomoč, ki prihaja neposredno od donatorja, saj je le-ta pogosto bolj »politična« in ima več »pogojev«. Multilateralni kanal naj bi nekako zabilisal interese posameznih donatorjev in tako bolje služil razvojnim ciljem prejemnika pomoči (Wood v Hook 1996: 24). Torej multilateralna pomoč za državo prejemnico pomoči predstavlja prednost predvsem zaradi dejstva, da donatorica pomoči ne veže neposredno na prejemnico (Bučar, Udovič 2007: 848), pa tudi zato, ker naj bi bila pomoč multilateralnih agencij dejansko usmerjena v revne države. Zagovorniki tudi poudarjajo domnevno politično neodvisnost, razvito in specializirano bazo znanja s področja razvojnih projektov, dolgoletne izkušnje donatorja ter nenazadnje ekonomijo obsega in večjo učinkovitost, do katere pride ob združevanju prispevkov posameznih držav članic. Glavna pomanjkljivost multilateralne pomoči pa je predvsem v odnosu med donatorjem in prejemnikom, saj multilateralne

¹⁰ European Development Fund (EDF) - Evropski razvojni sklad, je poseben izvenproračunski sklad EU za financiranje razvojnega sodelovanja z 79 državami Afrike, Karibov ter Pacifika (ACP), v katerega vplačujejo države članice EU. EDF se »napolni« vsakih 5 let, letos (2008) se je začel 10. EDF, ki bo trajal do leta 2013.

institucije zagotavljajo pomoč vladam, ki se na ta način krepijo, medtem ko bilateralna pomoč bolj stremi k izboljšanju razmer civilne družbe (CBO 1997: 36).

3. Mednarodno razvojno sodelovanje Evropske Unije in Republike Slovenije

3.1 Razvojna politika EU

3.1.1 Kratek zgodovinski pregled

EU je z razvojnim sodelovanjem začela že zelo zgodaj, saj je skupno razvojno politiko predvidela že Rimska pogodba iz leta 1957. Vendar pa je šele čez več kot trideset let EU s Pogodbo o Evropski Uniji (PEU)¹¹ iz leta 1992 dobila pravno podlago. PEU, znana tudi kot Maastrichtska pogodba, določa cilje skupne razvojne politike. Razvojna politika EU naj bi si tako prizadevala za pospeševanje trajnostnega ekonomskega in družbenega razvoja DVR, še posebej najmanj razvitih med njimi, spodbujanje mirne in postopne integracije DVR v svetovno gospodarstvo ter kampanjo proti revščini v DVR. Prav tako pa Maastrichtska pogodba izpostavlja tri ključna načela evropskega razvojnega sodelovanja, znana tudi kot trojni C, in sicer komplementarnost, usklajevanje in skladnost (Three-Cs 2003).

Nadalje vsebujejo določila o razvojni politiki tudi Amsterdamska pogodba¹², Pogodba iz Nice¹³ ter nekateri dokumenti, ki niso pravno zavezujoči, pač pa moralno in politično. Sem štejemo konferenco v Monterreyu¹⁴, kjer je Evropska unija za uresničitev razvojnih ciljev sprejela *t.i. barcelonske zaveze*¹⁵. Pomembna je tudi Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči¹⁶ (*Paris Declaration on Aid Effectiveness*), sprejeta na konferenci OECD med skoraj

¹¹ Pogodba o Evropski Uniji (*Treaty on the European Union*) znana tudi kot Maastrichtska pogodba, sprejeta dne 7. februarja 1992, v veljavi od dne 1. novembra 1993. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0001000001> (22. april 2008).

¹² Amsterdamska pogodba (*The Treaty of Amsterdam*), podpisana dne 2. oktobra 1997, v veljavi od dne 1. maja 1999. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (22. april 2008).

¹³ Pogodba iz Nice, ki spreminja PEU, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in druge z njimi povezane akte (*Treaty of Nice amending The Treaty on European Union, The Treaties establishing the European Communities and certain related acts*) sprejeta dne 26. februarja 2001, v veljavi od dne 1. februarja 2003. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf (22. april 2008).

¹⁴ Monterreyski dogovor (*Monterrey Consensus on Financing for Development*), sprejet v Mehiki, dne 18-22. marca 2002. Dostopno na <http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf> (22. april 2008).

¹⁵ Med njimi zavezo, da bo EU (države članice) do leta 2006 za uradno razvojno pomoč v povprečju namenila 0,39 odstotkov BND, vsaka članica pa najmanj 0,33. Svet EU je maja 2005 sprejel časovni plan povečevanja razvojne pomoči, ki države članice zavezuje, da do 2010 povečajo ODA na 0,56 odstotkov BND, do leta 2015 pa na 0,7 odstotkov BND. Države članice, ki so se včlanile po letu 2002 pa naj bi za ODA do leta 2010 namenile 0,17 odstotkov BND, do 2015 pa 0,33 odstotkov (External Relations Council 2005).

¹⁶ Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči (*Paris Declaration on Aid Effectiveness*), sprejeta dne 2. marca 2005. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf> (22. april 2008).

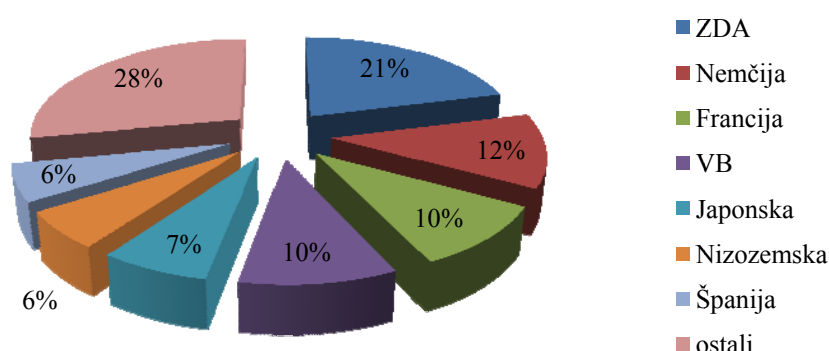
100 državami prejemnicami in donatorkami (vključujoč 25 držav članic EU in EK) in 25 razvojnimi agencijami. Pariška deklaracija med drugim nudi t.i. indikatorje napredka, s katerimi bo lahko izmerjen dosežen napredek učinkovitosti pomoči.

Najpomembnejši dokument na ravni EU predstavlja Evropsko soglasje o razvoju¹⁷ (*The European Consensus on Development* - ECD), ki prvič zagotavlja **skupne cilje, vrednote in načela**, ki jih EU (vseh 25 držav članic, Evropska Komisija in Parlament) podpira kot svetovni igralec in partner. ECD vsebuje tudi uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja, kot osrednji cilj pa navaja izkoreninjenje revščine (ECD 2006: člen 5).

3.1.2 Stanje razvojne politike EU danes

Razvoj postaja vse pomembnejši del zunanjih odnosov EU skupaj z njegovo zunanjo, varnostno in trgovinsko politiko. Zato ni presenetljivo, da je EU največji donator razvojne pomoči na svetu. V letu 2007 so članice EU za uradno razvojno pomoč skupaj namenile skoraj 60 odstotkov celotne svetovne pomoči (OECD 2008b). Vendar pa temu ni bilo vedno tako. V času hladne vojne oziroma neposredno po drugi svetovni vojni so pomoč usmerjali v posamezne države, znotraj bipolarnega sistema. ODA se je takrat pojavljala kot zunanja politika držav v procesu dekolonizacije, pri čemer so države pomagale k razvoju predvsem svojim nekdanjim kolonijam (Brown, O' Connor 1996: 91–105). Sicer pa so največje donatorke razvojne pomoči Združene države Amerike (ZDA), Velika Britanija (VB), Japonska, Francija in Nemčija (glej graf 3.1) (OECD 2008b).

Graf 3.1: Delež največjih donatork ODA, članic DAC v letu 2007, v milijonih \$

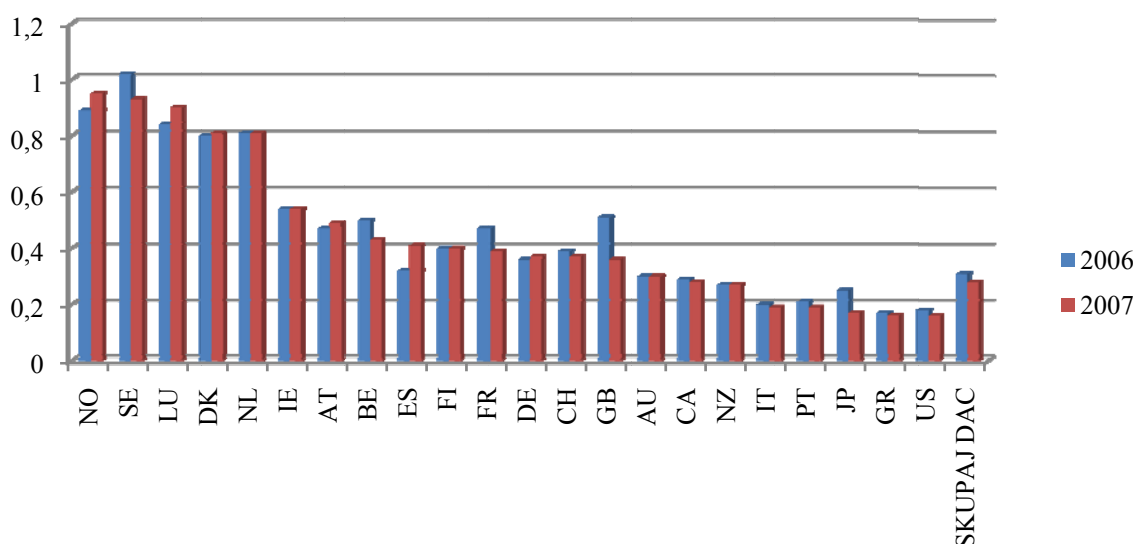

Vir: povzeto po podatkih OECD 2008b.

¹⁷ Podrobneje glej Evropsko soglasje o razvoju (*The European Consensus on Development*), sprejeto dne 20. decembra 2005 (O. J.C. 46/01, 24. februar 2006). Dostopno na http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/eu_consensus_en.pdf (20. oktober 2007).

Bolj primerljiv pa je podatek, ki ga države namenijo za ODA kot delež BND, kjer je slika nekoliko drugačna (glej graf 3.2). Največji delež ODA kot delež BND namenja Norveška (0,95 odstotka), sledi Švedska (0,93 odstotka), za njo za 3 odstotne točke zaostaja Luksemburg, sledita pa še Danska in Nizozemska z 0,81 odstotki.

Graf 3.2: Delež BND, ki so ga države namenile za ODA v letih 2006 in 2007¹⁸

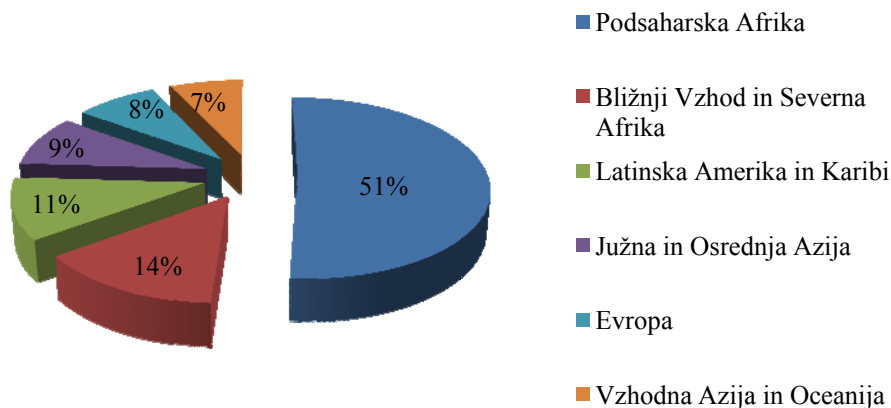
Vir: povzeto po podatkih OECD 2008b.

Te države tako že sedaj dosegajo in presegajo zavezo o povečevanju ODA do leta 2015, ki naj bi tega leta znašala 0,7 odstotka BND, medtem ko bodo ostale države to še morale storiti. Le šest držav članic DAC pa je deleže ODA v letu 2007 povečalo, in sicer Avstrija, Španija, Norveška, Luksemburg, Danska in Nemčija. Večina držav pa je delež ODA celo zmanjšala ali pa je delež ostal enak. Najbolj se je zmanjšala pomoč kot delež BND v Veliki Britaniji - kar za 30 odstotkov, za enak odstotek se je pomoč zmanjšala tudi na Japonskem. v Franciji se je zmanjšala za 16 odstotkov, v Belgiji pa za 11 odstotkov. Kljub temu, da razvojna pomoč temelji na prostovoljnem transferu iz bogatejših v revnejše države, so pomoči pogosto dodani pogoji, ki služijo interesom donatorjev (Laatikainen v Hook 1996: 109). V tem smislu so skandinavske države svetla izjema, saj gre za države, ki imajo močno poudarjeno socialno komponento razvoja. Vendar velja opozoriti, da so države, kot npr. Velika Britanija, Francija in Belgija, ki so delež pomoči iz leta 2006 na 2007 zmanjšale, velik delež odpisa dolgov štele

¹⁸ V grafu zaradi lažje preglednosti uporabljam kratice držav, ki so v skladu s standardom kodiranja ISO 3166-1, in sicer: Grčija (GR), Portugalska (PT), ZDA (US), Avstralija (AU), Francija (FR), Nova Zelandija (NZ), Španija (ES), Japonska (JP), Italija (IT), Kanada (CA), Nemčija (DE), Irska (IE), Švica (CH), Finska (FI), Velika Britanija (GB), Francija (FR), Avstrija (AT), Belgija (BE), Danska (DK), Nizozemska (NL), Luksemburg (LU), Norveška (NO) in Švedska (SE).

pod ODA in na ta način zelo napihnile številke, sedaj pa za to »plačujejo«. Pravzaprav za to plačujejo prebivalci v DVR, ker se je pomoč zmanjšala ravno njim.

Graf 3.3: Regionalna porazdelitev ODA EU v letu 2004

Vir: povzeto po podatkih EK 2006.

EK želi osredotočiti svoja prizadevanja na Afriko, da bi »Afričanom pomagala, da postanejo glavni akterji v lastnem razvoju, in da bi delovala kot katalizator za dodatno razvojno pomoč« (EK 2006: 4). Geografsko pa Afrika predstavlja prioriteto področje razvojne politike EU. Leta 2004 je EU Afriki namenila nekaj manj kot 60 odstotkov celotne ODA. Podsaharska Afrika je bila od tega deležna kar 51 odstotkov. Ostale regije pa prejemajo opazno manjši delež pomoči (glej graf 3.3). Prioritetne države EU znotraj afriške celine predstavljajo Demokratična Republika (DR) Kongo, Tanzanija in Mozambik. Te države so bile v letu 2004 tudi največje prejemnice ODA s strani EU. Kar sedem od desetih držav, ki so bile v letu 2004 deležne največje bilateralne pomoči EU, pa je bilo iz Afrike, in sicer Senegal, Gana, Demokratična Republika (DR) Kongo, Madagaskar, Angola, Zambija in Tanzanija, kar potrjuje prioriteto EU, ki je usmerjena v Afriko. Iz prve izdaje atlasa donatorjev EU (EK 2006) je razvidna koncentracija pomoči v določenih državah (*aid darlings*) in na drugi strani ustvarjanje pozabljenih držav ali t.i. »sirot« (*aid orphans*). Leta 2006 so bile od afriških držav kot »aid oprhans«¹⁹ oziroma marginalizirane države označene Burundi, DR Kongo, Gvineja in Nigerija (OECD 2006b: 2). V Podsharsko Afriko so države članice EU skupaj z Evropsko

¹⁹ Pojma držav sirot po besedah Holgerja Mürleja iz nemškega razvojnega inštituta ne smemo enačiti s pojmom ranljivih držav, saj je pri slednji skupini držav nizka stopnja pomoči neposreden odziv na slabo vodenje politik (Mürle 2007: 28).

komisijo (EK) namenile kar 51 odstotkov ODA, medtem, ko so za primerjavo, ZDA namenile tja le 14 odstotkov (EK 2006: 21).

V letu 2007 pa je bil znotraj EU sprejet tudi pravno nezavezujoč dokument z naslovom *Kodeks EU o dopolnjevanju in boljši delitvi dela med donatorkami*²⁰, ki izpostavlja veliko ukrepov za boljše usklajevanje med donatorkami na področju dodeljevanja uradne razvojne pomoči. Gre za dopolnjevanje dela donatork na treh ravneh, in sicer znotraj prejemnice pomoči, med državami prejemnicami in med sektorji. Pri tem pa spodbujajo tudi države prejemnice pomoči, da naj imajo ključno vlogo pri vodenju razvojnega procesa (*ibid.*). Problem je namreč v absorpciji pomoči, saj imajo države veliko število donatorjev, vendar pa vseh projektov ne morejo izpeljati, saj nimajo človeških virov, znanja, zmogljivosti, ustreznih institucij, itd., zato je delitev dela med donatorkami nujna za uspešno implementacijo razvojne pomoči Afriki.

3.1.3 Strategija EU za Afriko

Evropski Svet je decembra 2005 sprejel najpomembnejši dokument glede razvojnega sodelovanja z Afriko, t.j. Strategija EU za Afriko²¹ (*The EU and Africa: Towards a Strategic Partnership*). Strategija predstavlja prvi praktični primer implementacije prej omenjenega Evropskega soglasja o razvoju ter hkrati poziva k hitrejšemu in neprekinjenemu izvajanju agende o učinkovitosti pomoči v Afriki.

Njeni najpomembnejši cilji so pospeševanje doseganja razvojnih ciljev tisočletja (MDG), pospeševanje trajnostnega razvoja, varnosti in dobrega upravljanja v Afriki (Strategija 2005: člen 2). Ker je Afrika dolgotrajen partner EU, prav tako pa tudi njen najbližji sosed, je razvoj Afrike v interesu EU, ekonomsko, politično kot tudi strateško. Ta strategija naj bi tako okrepila načela enakosti, sodelovanja in lastništva, poleg že znanih načel solidarnosti in subsidiarnosti ter dialoga.

Strategija poudarja napredek afričanov samih, ki temelji na partnerstvu, ki je osnovano na mednarodnem pravu, človekovih pravicah, enakosti in vzajemni odgovornosti (Strategija 2005: člen 3). Osredotoča se predvsem na bistvene pogoje za trajnostni razvoj, t.j. mir in

²⁰ *Kodeks ravnanja EU o delitvi dela v razvojni politiki*. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu COM (2007) 72, sprejet 28. februarja 2007. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2007/com2007_0072sl01.pdf (30. junij 2008).

²¹ Strategija EU za Afriko (*EU Strategy for Africa- Towards a Euro-African pact to accelerate Africa's development*), v nadaljevanju Strategija, sprejeta dne 12. decembra 2005. Dostopno na http://www.delnga.ec.europa.eu/eu_and_country/eu_strategy_for_africa_12_10_2005_en.pdf (20. oktober 2007).

varnost ter dobro in učinkovito upravljanje (*good governance*). Pri tem poudarja sodelovanje z Afriško Unijo (AU), sub-regionalnimi organizacijami in posameznimi državami. Prav tako poudarja, da je potrebno ustvariti ugodno gospodarsko okolje, saj Afrika predstavlja le dva odstotka svetovne trgovine, delež izvoznih izdelkov pa je malenkosten. Pomembno potrjuje zavezo, ki jo je Evropski svet sprejel junija 2005, kjer so se dogovorili o povečanju obsega pomoči, saj naj bi EU med leti 2004 in 2010 podvojila obseg pomoči. Polovica tega povečanja naj bi bila namenjena Afriki (Strategija 2005: člen 6). Evropa lahko tako kot bližnji sosed in dolgotrajni partner Afrike prevzame vodilno vlogo pri doseganju zastavljenih razvojnih ciljev do leta 2015.

3.1.4 Skupna strategija Afrika - EU²²

Decembra 2007 je bila v Lizboni sprejeta skupna strategija Afrika – EU (*A Joint Africa-EU Strategy, The Africa - EU Strategic Partnership*), ki je zasnovala dolgoročno vizijo prihodnjih odnosov med EU in Afriko, in bo implementirana skozi zaporedne akcijske načrte. Prvi akcijski načrt za izvajanje strategije je izdelan za obdobje 2008–10 in predvideva 8 partnerstev med EU in Afriko, ki so odraz strateških prioritet obeh celin. Ta partnerstva so: mir in varnost, upravljanje in človekove pravice, trgovina in regionalne integracije, razvojni cilji tisočletja, klimatske spremembe, migracije, mobilnost in zaposlovanje ter znanost, informacijska družba in vesolje (Strategija 2007: 25–76). Strategija presega odnos donator - prejemnik in želi sodelovati na osnovi skupno prepoznanih in komplementarnih interesov in koristi in naj bi zato koristila tako Afriki kot EU (Strategija 2007: člen 9).

Strategija navaja štiri glavne cilje (Strategija 2007: člen 8):

- (i) okrepiti politično partnerstvo med EU in Afriko in na ta način nasloviti skupne probleme. To vključuje tudi okrepitev institucionalnih vezi pri naslavljanju skupnih izzivov, kot so: mir in varnost, migracije in razvoj ter okoljski problemi,
- (ii) okrepiti mir, varnost, demokratično vladanje in človekove pravice, temeljne svoboščine, enakost med spoloma, trajnostni gospodarski razvoj, vključno z industrializacijo in regionalno ter kontinentalno integracijo v Afriki. Prav tako pa želi zagotoviti, da se bodo vsi MDG v vseh afriških državah uresničili do leta 2015;
- (iii) skupno okrepiti sistem učinkovitega multilaterizma z močnimi predstavniškimi in zakonodajalnimi institucijami in skupno reševati probleme, kot so človekove pravice,

²² *The Africa–EU Strategic Partnership, A Joint Africa–EU Strategy*, sprejeta 9. decembra 2007 v Lizboni. Dostopno na http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/D449546C-BF42-4CB3-B566-407591845C43/0/071206jsapenlogos_formatado.pdf (3. april 2008).

vključno s pravicami otrok, enakost med spoloma, pravično trgovino, HIV/AIDS, malarijo, tuberkulozo in druge pandemije, klimatske spremembe, energetska varnost, znanost, itd.,

(iv) omogočiti vstop civilne družbe, prav tako pa tudi privatnega kapitala, v EU in Afriko.

To dolgoročno strateško partnerstvo vsebuje podobno kot Strategija EU za Afriko štiri široko definirane skupine strateških prioritet:

- (i) mir in varnost,
- (ii) vladanje in človekove pravice,
- (iii) trgovina in regionalno povezovanje ter
- (iv) ključne razvojne probleme (doseganje MDG) (Strategija 2007: 4).

Tako kot Strategija za Afriko tudi Skupna Strategija potrdi monterreysko zavezo o povečanju ODA Afriki. Dolg naj bi se ohranjal do meje, kjer je še znosen, v državah, kjer pa to ne bo več mogoče, pa bodo razmišljali o odpravi le-tega. EU se je tudi zavezala, da bo izpolnjevala Pariško deklaracijo o harmonizaciji in usklajevanju razvojnih inštrumentov in da bo izpolnila zaveze o komplementarnosti in delitvi dela. Poudarja, da bo EU zmanjševala pogojevanje pomoči in se usmerila bolj k pomoči, povezani z MDG, v ta namen pa bo razvito tudi sodelovanje na področju statistike, da bodo politične odločitve temeljile na osnovi dokazov. Z namenom zagotavljanja komplementarnosti in skladnosti naj bi bilo sodelovanje razširjeno skozi povečan tripartitni dialog²³ (Strategija 2007: členi 50–4).

3.2 Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije

Republika Slovenija ima donatorsko tradicijo, ki sega še v čas bivše Jugoslavije, vendar pa je šele leta 2004 Slovenija formalno prešla od prejemnice k donatorki razvojne pomoči. To se je zgodilo s postopkom graduacije pri Svetovni banki, kjer je podala enostransko izjavo, da se ne bo na novo zadolževala in koristila brezplačne tehnične pomoči, temveč bo po svojih močeh prispevala k razvoju manj razvitih držav (World Bank 2000). To pomeni, da je Slovenija nase sprejela obveznosti, ki izhajajo iz članstva v EU, med katerimi je glavno načrtno povečevanje deleža razvojne pomoči in do leta 2010 doseči zavezo 0,17 odstotkov BND, do leta 2015 pa 0,33 odstotkov BND. Analizirala bom obdobje od leta 2002 dalje, s posebnim poudarkom od

²³ Tripartitno sodelovanje se nanaša na implementacijo projekta za razvoj neke afriške države s tehnično podporo druge afriške države in finančno ter drugo podporo s strani EU, ter obratno.

leta 2004 naprej, torej od vstopa Slovenije v EU, ko je Slovenija prevzela aktivnejšo vlogo na področju razvojnega sodelovanja.

Republika Slovenija, kot razvita država in članica EU, že nekaj let dodeljuje uradno razvojno pomoč državam, ki so po določilih OECD upravičenke do te pomoči. Večina pomoči se, skladno s prevladujočimi slovenskimi zunanjepolitičnimi interesi, usmerja v države Zahodnega Balkana²⁴, ki so upravičenke do razvojne pomoči. Na tem področju ima RS podpisane bilateralne sporazume z Bosno in Hercegovino, Makedonijo, Srbijo in Albanijo (sporazum še ni ratificiran). Pripravlja pa se tudi sporazum s Črno Goro (MZZ 2008a).

Z namenom ureditve izvajanja uradne razvojne pomoči RS državam v razvoju je Državni zbor RS 23. junija 2006 sprejel Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije (ZMRS). Zakon »določa cilje in način dolgoročnega načrtovanja, financiranja ter izvajanja mednarodnega razvojnega sodelovanja RS« (ZMRS 2006: člen 1).

Ob upoštevanju mednarodnih zavez ZMRS tudi določa cilje mednarodnega razvojnega sodelovanja, ki se nanašajo na boj proti revščini v DVR, zagotavljanje miru in varnosti, boj proti HIV/AIDS, malariji in drugim boleznim, povečevanje ravni osnovne izobrazbe, zagotavljanje trajnostnega razvoja ter krepitev dvostranskega in večstranskega sodelovanja s prednostnimi državami (ZMRS 2006: člen 3).

3.2.1 Obseg uradne razvojne pomoči Slovenije

Poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju Slovenije za leta 2002–04 je prvo poročilo sistematično zbranih podatkov o obsegu javnih sredstev, ki so bila usmerjena v mednarodno razvojno sodelovanje in za potrebe humanitarne pomoči. Zbral jih je Sektor za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč v sodelovanju s posameznimi ministrstvi, ki so odgovorna za svoja področja. Vendar pa je treba dodati, da je ostalo med 10 in 15 odstotkov nepopisanih dejavnosti, predvsem s področja izobraževanja, usposabljanja in pomoči pri izgradnji zmogljivosti (MZZ 2005: 25). V letih 2005 in 2006 se je takšno zbiranje podatkov nadaljevalo (poročanje resornih ministrstev o pomoči namenjeni posamezni regiji, ne pa tudi posamezni državi). V letu 2007 pa je MZZ prvič pričelo zbirati podatke o pomoči, ki je bila namenjena posameznim DVR (MZZ 2008b). Na ta način naj bi se zagotavljala bolj pregledna poraba sredstev po posameznih institucijah, prioritetnih državah in sektorjih, kar je vsekakor zelo priporočljivo, če ne celo nujno, če se želi vzpostaviti nadzor in pregled nad sredstvi razvojne

²⁴ Med države Zahodnega Balkana se uvrščajo Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Makedonija, Srbija in Kosovo (Mrak, Bučar, Kamnar 2007c: 14)

pomoči, ki so namenjena posamezni DVR. Prav tako bi bilo zelo dobro, če bi se delale evalvacije projektov, ki bi bile v pomoč pri odločanju o nadaljnjih usmeritvah sredstev razvojne pomoči v posamezne države (tu je mišljena bilateralna pomoč).

Tabela 3.1: Obseg uradne razvojne pomoči Slovenije po letih (v €) razdeljene na bilateralno in multilateralno pomoč, ter delež BND²⁵ kot delež celotne ODA

	2002	2003	2004 ²⁶	2005 ²⁷	2006 ²⁸	2007 ²⁹
multilateralna	1.450.000	2.110.000	1.980.000	17.057.881	21.068.040	22.143.563
bilateralna	15.490.000	14.350.000	15.400.000	9.927.943	10.951.949	14.452.324
SKUPAJ	16.940.000	16.460.000	25.210.000	29.021.256	35.054.996	39.523.567
BND³⁰/delež celotne ODA	0,07 %	0,07 %	0,1 %	0,11 %	0,12 %	0,12 %

Vir: povzeto po MZZ 2005, 2006, 2007 in 2008b in lastni izračuni.

Iz gornje tabele (3.1) je razvidno, da se uradna razvojna pomoč, tako bilateralna kakor tudi multilateralna, iz leta v leto povečuje, predvidena pa je še hitrejša rast, ki pa bo odvisna predvsem od gospodarske rasti. Razvojna pomoč se je nekoliko bolj povečala po letu 2004 zaradi vstopa Slovenije v EU. Leta 2005 je tako ODA predstavljala 0,11 odstotkov BND, leta 2006 in 2007 pa 0,12 odstotkov BND. Slovenija bo morala v prihodnjih letih ta delež povečevati za več kot 1 odstotek BND letno, če želi doseči zavezo, ki jo je sprejela EU, in sicer 0,17 odstotkov BND do leta 2010 in 0,33 odstotkov BND do leta 2015, sredstev namenjenih uradni razvojni pomoči.

Povečanje deleža prispevka Slovenije za mednarodno razvojno sodelovanje (predvsem po letu 2004) lahko pripišemo tudi dejstvu, da Slovenija od maja 2004 prispeva v proračun EU, katerega 4,63 odstotkov je namenjenih za mednarodno razvojno sodelovanje, kot

²⁵ BND je bruto nacionalni dohodek, ki upošteva vso proizvodnjo v domačem gospodarstvu (torej BDP) plus tisto kar rezidenti države zaslužijo v tujini.

²⁶ Razliko med seštevkom bilateralne in multilateralne pomoči ter skupnim seštevkom predstavlja še 4,63 odstotkov velik delež prispevka RS v proračun EU namenjen za razvojno sodelovanje, ki se je začel v letu 2004.

²⁷ Podatki za leto 2005 so na voljo le v SIT, zato so po povprečnem letnem tečaju Banke Slovenije iz leta 2005, ki je znašal 1€=239,6371 SIT, preračunani v evre. Razliko med seštevkom bilateralne in multilateralne pomoči ter skupnim seštevkom predstavlja postavka humanitarna pomoč, ki je v letu 2005 znašala 653.467 € in administrativni stroški, ki pa so znašali 1.381.964 € (5 odstotkov celotnega zneska pomoči).

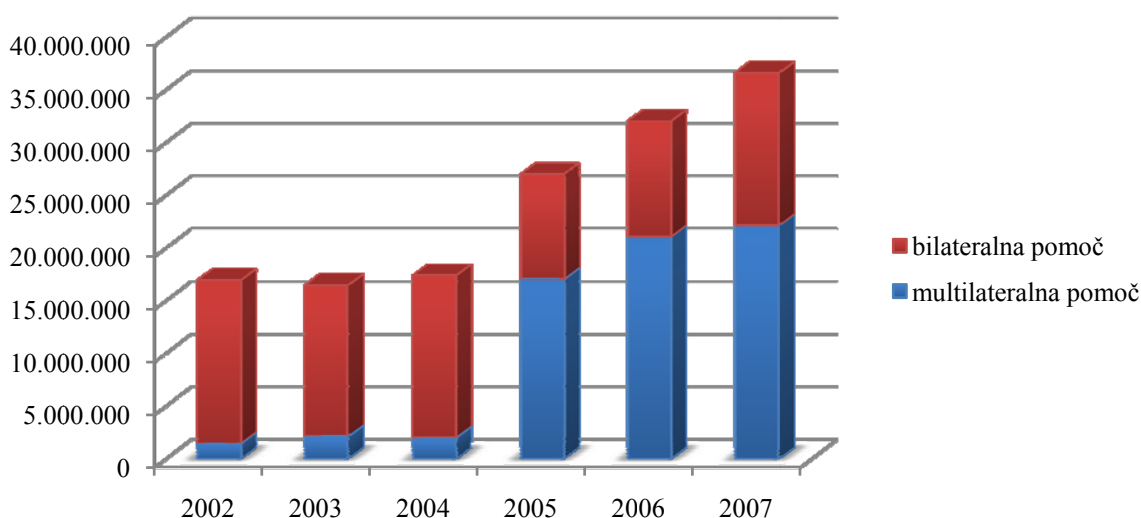
²⁸ Razliko med seštevkom bilateralne in multilateralne pomoči ter skupnim seštevkom predstavlja postavka humanitarna pomoč (438.341 €) in administrativni stroški (2.596.666 €), ki pa so tega leta predstavljali 8 % celotnega zneska pomoči.

²⁹ Razliko med seštevkom bilateralne in multilateralne pomoči ter skupnim seštevkom predstavlja postavka administrativni stroški, ki so znašali 2.927.678 € (8 % celotnega zneska pomoči).

³⁰ Podatki o BND za posamezna leta, dostopni na strani Statističnega urada RS.

integralnemu delu zunanje politične dejavnosti EU. Delež prispevka Slovenije v proračun EU, ki se šteje v okvir mednarodnega razvojnega sodelovanja, je v letu 2004 predstavljal dobrih 30 odstotkov vse uradne razvojne pomoči RS (MZZ 2005: 25). Leta 2005 je ta delež predstavljal 45 odstotkov (MZZ 2006: 4 in lastni izračun), leta 2006 42 odstotkov (MZZ 2007: 3 in lastni izračun), leta 2007 pa 47 odstotkov celotne ODA (MZZ 2008b: 6). Opazen je torej trend povečevanja sredstev uradne razvojne pomoči v proračun EU.

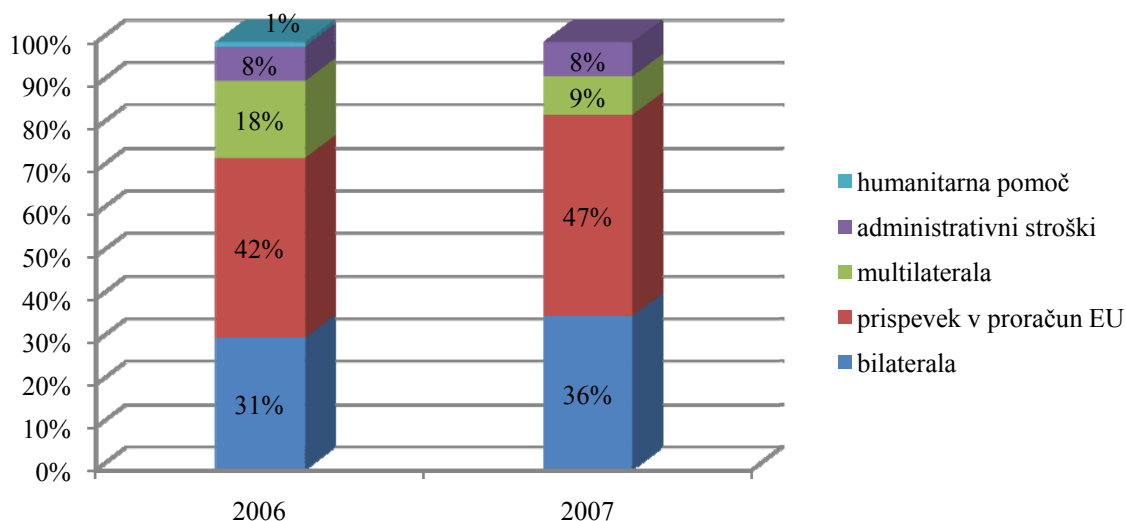
Graf 3.4: Razmerje med bilateralno in multilateralno pomočjo v Sloveniji, po letih, v €

Viri: povzeto po MZZ 2005, 2006, 2007 in 2008b.

V obdobju 2002–07 pa ni prišlo samo do več kot podvojitve letnega obsega celotne uradne razvojne pomoči Republike Slovenije, temveč tudi do bistvene spremembe v njeni strukturi. Delež multilateralne pomoči se je namreč več kot podvojil in to zlasti na račun članstva Slovenije v EU in njenih vplačil v proračun EU, ki štejejo kot multilateralna razvojna pomoč. Medtem ko je še v letu 2002 delež multilateralne pomoči znašal manj kot 9 odstotkov, se je ta delež do leta 2007 povečal na 56 odstotkov (glej graf 3.4). V letu 2007 pa je opazno bistveno povečanje deleža bilateralne pomoči, saj je RS v primerjavi z letom prej svojo bilateralno pomoč povečala za skupno 32 odstotkov, medtem ko je celotna ODA višja za skupno 13 odstotkov, multilateralna pa za 5 odstotkov. Tu gre več kot 80 odstotkov tega zneska v razvojne programe EU (preko prispevka RS v proračun EU), ostalo pa predvsem v programe in agencije v okviru OZN (MZZ 2008b: 7).

Graf 3.5: Primerjava porazdelitve sredstev razvojne pomoči RS v letih 2006 in 2007 , v deležih

Vira: MZZ 2007 in 2008b.

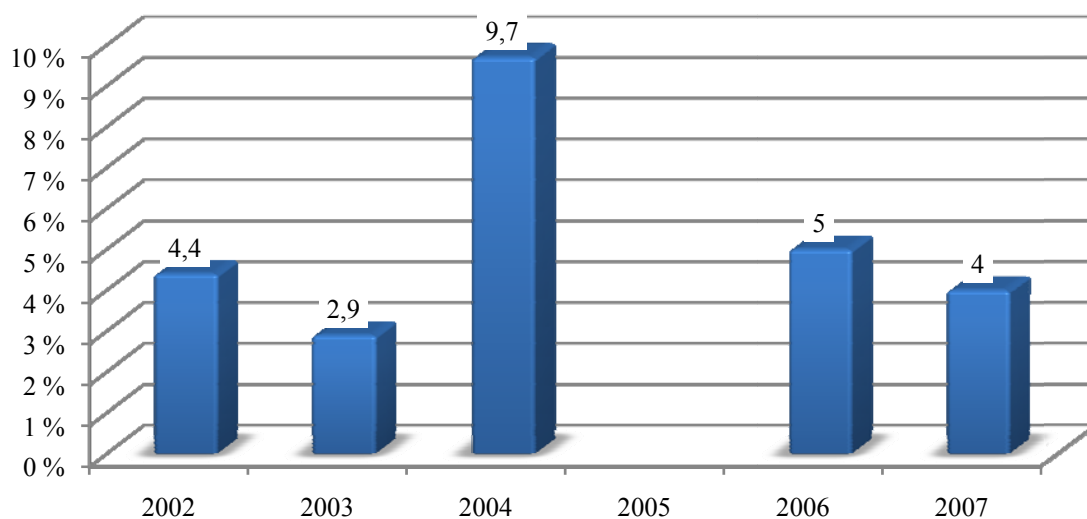
Iz gornjega grafa (3.5) je razvidna porazdelitev sredstev razvojne pomoči v letih 2006 in 2007. V primerjavi z letom 2006 sta se leta 2007 povečala predvsem prispevek v proračun EU (za 5 %) in bilateralna pomoč (za 5 %), in sicer na račun multilateralne pomoči, ki se je v primerjavi z letom prej prepolovila. Administrativni stroški so leta 2007 znašali 8 odstotkov celotnega zneska pomoči, kar je enako kot leto prej in za 3 odstotke več kot leta 2005, ko so le-ti znašali 5 odstotkov. Tu gre za metodološki problem, saj je bil ta delež kar povšalno določen; enkrat na 5 odstotkov in potem na najvišji dovoljeni delež, torej 8 odstotkov.

Geografsko gledano pa je kar 83 odstotkov celotne bilateralne pomoči leta 2007 bilo namenjenih državam Zahodnega Balkana. Sledijo regija Vzhodne Evrope (4 %), Bližnjega vzhoda (4 %), Podsaharske Afrike (3 %), Južne in Srednje Azije (3 %), Južne Amerike (2 %), Daljnega vzhoda (1 %), Severne Afrike (manj kot 1 %) ter Severne in Srednje Amerike (manj kot 1 %) (MZZ 2008b: 8).

3.2.2 Razvojna pomoč Slovenije, namenjena Afriki

Kot že rečeno, je Slovenija s članstvom v EU prevzela del obveznosti, ki se nanašajo na povečanje ODA, predvsem Afriki, ki predstavlja prioriteto področje razvojne politike EU.

Graf 3.6: Obseg sredstev namenjenih Afriki kot delež celotne bilateralne pomoči³¹

Viri: MZZ 2005, 2007 in 2008b.

Afriki je Slovenija leta 2002 (glej graf 3.6) namenila 0,68 milijonov evrov, kar predstavlja 4,4 odstotkov celotne vrednosti bilateralne pomoči. Leta 2003 0,42 milijonov evrov, kar znaša 2,9 odstotkov. Leta 2004 pa se je obseg pomoči, namenjen afriški celini, glede na predhodnje leto kar potrojil saj je znašal 1,5 milijonov evrov, kar znaša 9,7 odstotkov celotne vrednosti bilateralne pomoči. Povečanje sredstev gre lahko pripisati članstvu v EU in njeni prioriteti razvojne pomoči – Afriki (MZZ 2005: 13), sicer pa MZZ takrat podatkov še ni zbiral po državah, zato je popolnoma nemogoče razčleniti, niti ne bi dobili pravih približkov, čemu je bil ta denar namenjen. Leta 2006 je delež pomoči, namenjen Afriki, znašal 0,57 milijonov evrov, kar predstavlja 5 odstotkov celotne vrednosti bilateralne pomoči. V večjem delu je bila pomoč leta 2006 namenjena oskrbi migrantov, ki prihajajo predvsem iz Sierra Leone, DR Kongo in Kameruna. Posledično so bile omenjene države tudi največje prejemnice slovenskih sredstev v tej regiji v letu 2006 (MZZ 2007: 7). V manjši meri pa je Slovenija izvajala tudi projekte na področju protiminskih dejavnosti, v okviru ITF³² (Alžirija, Libanon, Sudan), in štipendiranja študentov (Egipt). Leta 2007 je bilo črni celini namenjenih 0,31 milijonov evrov, kar je manj kot 4 odstotke celotne vrednosti bilateralne pomoči. Od tega so bili 3 odstotki

³¹ Podatkov za leto 2005 za delež sredstev namenjenih Afriki ni na voljo, ker MZZ teh podatkov ni zbiral.

³² ITF je mednarodna fundacija za razminiranje in pomoč žrtvam min, ki jo je slovenska vlada ustanovila marca 1998, da bi pomagala Bosni in Hercegovini (BiH) pri reševanju problema protipehotnih min ter da bi žrtvam min nudila fizično in socialno rehabilitacijo in jim tako pomagala, da se ponovno vključijo v družbo. Ker pa BiH ni bila edina država v regiji, ki so jo prizadele pehotne mine, je ITF svoje delovanje razširil tudi na vse druge minsko prizadete države v JV Evropi. Tako ITF trenutno deluje v Albaniji, Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Srbiji, Črni Gori ter Makedoniji. Več o ITF je dostopno na <http://www.itf-fund.si/dokumenti/dokument.asp?id=2> (10. maj 2008).

namenjeni Podsaharski Afriki, in sicer 15 različnim državam³³, manj kot 1 odstotek pa regiji Severne Afrike.

V Podsaharski Afriki je bilo največ pomoči usmerjene v Sierra Leone, DR Kongo, Malavi, Nigerijo in Zambijo. Največji delež pomoči je bil namenjen oskrbi migrantov (64 %) in izobraževanju (3 %), ostalo pa je predstavljala humanitarna pomoč (MZZ 2008b: 10). V Severni Afriki pa je bil manj kot odstotek celotne bilateralne pomoči namenjen izključno Egiptu, za namene štipendiranja študentov oz. vzpodbujanje znanstvenega sodelovanja (MZZ 2008b: 19).

S stališča svetovne skupnosti bi bilo primerno, da bi se »Slovenija dejavno vključila v zagotavljanje razvojne pomoči eni od tistih afriških držav, znanim pod imenom »aid orphans« (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 60). Leta 2006 so bile kot »aid oprhans« oziroma marginalizirane države označene Burundi, DR Kongo, Gvineja in Nigerija (OECD 2006b: 2). V letu 2007 pa OECD navaja skupino držav, ki dobi manj pomoči, glede na njihove potrebe in v primerjavi z drugimi državami, ki imajo podobno politiko in institucionalno ureditev. To je od afriških držav zgolj Nigerija. Poleg tega so opredelili tudi skupino držav, ki ima dostop do omejenega števila donatorjev (Slonokoščena obala, Centralno afriška Republika, DR Kongo, Liberija) saj tu trije bilateralni donatorji zagotavljajo kar 65 odstotkov celotne ODA (OECD 2007c: 2). S stališča potreb najmanj razvitih držav bi bilo smiselno, da Slovenija bilateralno pomoč nameni v eno od teh držav, najbolje v povezavi z izbrano razvito državo ali pa prek multilateralnega programa, kjer lahko sama izbere v kakšen program bo denar namenjen (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 60). V poročilu MZZ (2006: 31) je zapisano, da naj bi postopoma prednostno področje poleg Zahodnega Balkana postala tudi Afrika. RS namerava podpreti projekte NVO v Afriki, v državah kot so Madagaskar, Niger, Burkina Faso, Uganda itd. in sodelovati pri podpori lokalnih skupnosti, vzpostavitvi infrastrukturnih povezav, izobraževanju ter vpeljavi gospodarnejših in trajnostnih energetskega virov (MZZ 2006: 31).

³³ V Bocvano, Burundi, Etiopijo, Gano, Kamerun, DR Kongo, Liberijo, Madagaskar, Malavi, Nigerijo, Sierro Leone, Somalijo, Sudan, Zambijo in Zimbabve.

4. Gospodarski interes Slovenije v Afriki

Afrika, celina s približno 955 milijonov prebivalcev, je najrevnejša regija na svetu, saj kar 41,1 odstotkov prebivalcev živi v skrajni revščini, z manj kot dolarjem na dan. Črna celina tako predstavlja področje, ki je v absolutnem smislu najbolj potrebno razvojne pomoči in na to se je odzvala tudi EU, posledično pa tudi Slovenija, saj mora kot članica EU znatno večji delež nameniti tej celini.

Postavlja se vprašanje, ali je za Slovenijo smiselno, da se pomoč Afriki nameni preko bilateralnega ali preko multilateralnega kanala. Ali je v ozadju dovolj gospodarskega interesa Slovenije v Afriki, da bi dodeljevala pomoč preko bilateralnega kanala? Na to vprašanje bom poskušala odgovoriti v nadaljevanju.

Pri obeh oblikah razvojnega sodelovanja (bilateralnem in multilateralnem) je potencialno v ozadju tudi gospodarski interes, ki postane pomemben pri izboru konkretnih področij zagotavljanja pomoči (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 57). Gospodarski interes pa je mogoče uveljavljati preko obeh kanalov uradne razvojne pomoči. V primeru multilateralne pomoči lahko slovenska podjetja sodelujejo na razpisih mednarodnih institucij, katerih članica je Slovenija, vendar pa je za gospodarski interes pomembnejši bilateralni kanal. V primeru slednjega namreč donatorka sama določa pogoje sodelovanja zasebnega sektorja pri programih razvojne pomoči, zato je smiselno, da odločitve o geografskih in sektorskih prioritetah slovenske uradne razvojne pomoči odražajo tudi gospodarske interese njenih podjetij (Mavko 2006: 65). Tudi v 12. členu ZMRS je zapisano, da naj bi se gospodarske družbe vključevale v mednarodno razvojno sodelovanje »z namenom spodbujanja produktivnih naložb in krepitve gospodarskega sodelovanja med Republiko Slovenijo in državami prejemnicami uradne razvojne pomoči«. Torej, če bi obstajal zadosten gospodarski interes, bi bilo vsekakor bolj smiselno in primerno, da Slovenija pomoč Afriki nameni eni ali dvema (premišljeno) izbranim državam. V nasprotnem primeru pa je bolje, da denar nameni preko programov EU, torej multilaterano. Kljub temu, da Slovenija uradne razvojne pomoči v Afriko nameni malo (leta 2007 je pomoč Afriki predstavljala le slabe 4 odstotke celotne vrednosti bilateralne pomoči), pa ne smemo zanemariti dejstva, da so v nekaterih afriških državah aktivne posamezne nevladne organizacije ter misijonarji, ki prav tako pomembno prispevajo k izboljšanju razmer afriškega prebivalstva in bodo analizirane v nadaljevanju diplomske naloge.

4.1 Pogoji za dodeljevanje pomoči

Mrak in drugi (Mrak, Bučar, Kamnar 2007a: 58–9) navajajo pogoje, ki naj bi jih potencialne države prejemnice pomoči v večji meri izpolnjevale, če naj postanejo dejanske prejemnice razvojne pomoči, ti pa so:

- (i) država prejemnica si mora sama aktivno prizadevati za družbeni in gospodarski razvoj,
- (ii) potreba po ODA; prednost naj bi imele najmanj razvite države,
- (iii) stopnja institucionalne urejenosti in raven demokracije, ki jamči, da bo pomoč učinkovito porabljena; smiselno bi bilo, da Slovenija pomoč usmeri v države, ki šele oblikujejo zakonodajo in institucionalno okolje,
- (iv) raven političnih in diplomatskih odnosov med državo prejemnico in Slovenijo, upošteva je zgodovinske, kulturne in gospodarske vezi med državama,
- (v) gospodarsko sodelovanje. Večja prepoznavnost Slovenije v državah prejemnicah njene pomoči bi omogočila tudi vstop večjega števila slovenskih podjetij na te trge,
- (vi) prisotnost drugih donatoric in usklajenost z njimi - ne namenjati pomoči tja, kjer je že prisotnih veliko držav donatoric, ter
- (vii) obveznosti, ki jih je RS že sprejela na osnovi bilateralnih sporazumov o mednarodnem razvojnem sodelovanju.

4.2 Glavne zunanjetrgovinske partnerice Slovenije v Afriki

Gospodarsko sodelovanje Slovenije z Afriko je zelo majhno, skoraj zanemarljivo, saj je blagovna menjava leta 2007 predstavljala manj kot odstotek celotne menjave s tujino.

Tabela 4.1: Blagovna menjava Slovenije s tujino v letu 2007, v 1000 €

KONTINENT	IZVOZ	UVOZ
Evropa	18.038.315	19.317.442
Azija	673.176	1.413.386
Severna in Srednja Amerika	411.276	354.475
Afrika	174.709	142.651
Južna Amerika	43.573	230.440
Oceanija	36.167	12.770
SKUPAJ	19.385.158	21.486.662

Vir: Statistični urad RS 2008a.

Iz gornje tabele (4.1) je razvidno, da je leta 2007 Slovenija na črno celino izvozila za 174 milijonov evrov blaga, uvozila pa za 142 milijonov evrov blaga, kar predstavlja le 0,8 odstotkov celotne blagovne menjave s tujino. Tu je potrebno poudariti, da ti podatki vključujejo samo podatke o podjetjih, ki imajo klasično blagovno menjavo z afriškimi trgi, ne pa tudi storitev in investicij.

Tabela 4.2: Glavne slovenske zunanjetrgovinske partnerice v Afriki, v letu 2007, v 1000 €³⁴

DRŽAVA	IZVOZ	UVOZ
Alžirija	65.879	84.601
Egipt	33.997	4.112
Južna Afrika	24.072	19.268
Libija	17.422	16.344
Tunizija	12.887	1.763
Maroko	8.509	1.580
Gana	2.246	112
Slonokoščena obala	187	3.570

Vir: Statistični urad RS 2008a.

Zunanjetrgovinsko sodelovanje je največje s severnoafriškimi državami, kar bi lahko pripisali tudi relativni geografski bližini (glej tabelo 4.2). Na prvem mestu je Alžirija (kjer je potrebno poudariti, da od tam RS uvaža le naravni plin), sledijo Egipt, Libija, Tunizija in Maroko. Od držav, ki ne spadajo na sever črne celine, pa je pomemben trgovski partner predvsem Južnoafriška republika (JAR).

Pri izvozu prevladujejo zdravila, les, papir in karton ter vozila z batnim motorjem. Pri uvozu pa prevladuje naravni plin (Alžirija) in druge surovine (krom, silicij, železo), sadje, začimbe, sol, polietilen in kava (Statistični urad RS 2008b).

4.3 Prisotnost slovenskih podjetij v Afriki

Slovenska podjetja imajo v Afriki že določene kontakte in izkušnje, ki izhajajo še iz časa bivše Jugoslavije, ko so bila slovenska podjetja na tem področju prisotna v bistveno večji meri, kot so danes. Prav tako Slovenija nima s kolonializmom povezanih »dolgov« iz zgodovine kot nekatere druge evropske države (npr. Francija, Velika Britanija, Belgija idr.) in je v Afriki zaželen gospodarski partner. Sicer pa je značilna koncentracija poslovanja v nekaj

³⁴ Celoten seznam blagovne menjave med Slovenijo in Afriko, po posameznih državah, za leto 2007, je v prilogi (Priloga C).

državah (Egipt, JAR, Tunizija), medtem ko z nekaterimi državami poslovanja ni (Malavi, Džibuti) ali pa je zelo majhno (Bocvana, Gabon, Mavretanija).

Tabela 4.3: Število slovenskih izvoznikov in uvoznikov glede na najbolj »privlačne« afriške države, v letu 2007³⁵

DRŽAVA	IZVOZNIKI-ŠTEVILO	UVOZNIKI-ŠTEVILO
Južna Afrika	102	85
Egipt	93	54
Tunizija	44	23
Maroko	43	22
Alžirija	35	4
Libija	21	1
Nigerija	18	1
Gana	11	5
Kenija	11	5
Mauritius	9	8

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008c)

Število slovenskih podjetij v Afriki je v primerjavi z ostalimi celinami glede na velikost menjave tudi sorazmerno manjše. Najbolj dejavna so slovenska podjetja v Južni Afriki, saj je tam prisotnih kar 102 podjetij, ki v te države izvažajo, in 85 podjetij, ki od tam uvažajo v Slovenijo, sledi Egipt s 93 slovenskimi izvozniki in 54 uvozniki. Na tretjem mestu pa je Tunizija, ki je za slovenska podjetja tudi še kar zanimiv trg s 44 slovenskimi izvozniki in 23 uvozniki (glej tabelo 4.3). Na drugi strani pa je kar nekaj afriških držav, kjer ni prisotno bodisi nobenega slovenskega izvoznika (Bocvana, Džibuti, Malavi, Sierra Leone in Zimbabve) bodisi nobenega slovenskega uvoznika (Benin, Srednjeafriška Republika, Zelenortski otoki, Džibuti, Gabon, Gambija, Mavretanija, Malavi, Niger, Sejšeli, Mayotte, Zambija) ali pa sploh nobenega slovenskega podjetja (taka primera sta Malavi in Džibuti).

Države, s katerimi slovenska podjetja najbolj sodelujejo, spadajo glede na seznam DAC držav prejemnic uradne razvojne pomoči v skupino držav z nižjim srednjim prihodkom ali pa v skupino z zgornjim srednjim prihodkom, medtem ko je blagovna menjava z najmanj razvitimi državami, kamor bi bilo sicer najbolj upravičeno dajanje razvojne pomoči, zelo skromna, z večinoma enim ali dvema prisotnima slovenskima podjetjema, bodisi v vlogi izvoznika ali uvoznika.

³⁵ Celotni seznam števila slovenskih izvoznikov in uvoznikov po posameznih afriških državah, v letu 2007, je v prilogi (Priloga B).

4.3.1 Največji slovenski izvozniki v Afriko

Če se še bolj konkretno osredotočimo na posamezna slovenska podjetja, ki so glavni izvozniki v Afriko, lahko ugotovimo, da se ukvarjajo z zelo različnimi dejavnostmi. Od lesne dejavnosti, proizvodnje kemikalij, brusilnih sredstev, surovega železa pa tja do trgovine na debelo z drugimi polizdelki (glej tabelo 4.4). Prav tako gre za različno velika podjetja glede na število zaposlenih.

Tabela 4.4: Seznam desetih največjih slovenskih podjetij – izvoznikov v Afriko, po dejavnosti in številu zaposlenih, v letu 2007³⁶

NAZIV PODJETJA	SEDEŽ PODJETJA	DEJAVNOST ³⁷	ŠTEVILO ZAPOSLENIH ³⁸
ACER-M D.O.O.	Šentjur pri Celju	proizvodnja furnirja in plošč na osnovi lesa	144
ACRONI, D.O.O.	Jesenice	proizvodnja surovega železa, jekla, ferozlitin	nad 1000 (1540)
ADRIA AIRWAYS D.D.	Ljubljana	potniški zračni promet	500 – 999
ALTERO D.O.O.	Celje	trgovina na debelo z drugimi polizdelki	3
BELINKA PERKEMIJA, d.o.o.	Ljubljana	proizvodnja drugih anorganskih osnovnih kemikalij	100
COMET d.o.o.	Zreče	proizvodnja brusilnih sredstev	500 – 999
DANFOSS COMPRESSORS D.O.O.	Črnomelj	proizvodnja črpalk in kompresorjev	nad 1000
EMO - ETT, d.o.o., Celje	Celje	kovanje, stiskanje, vtiskovanje in valjanje kovin; prašna metalurgija	150 – 199
GORENJE, D.D.	Velenje-Gorenje	proizvodnja električnih gospodinjskih naprav	nad 1000
GORIČANE, D.D. MEDVODE	Medvode	proizvodnja papirja in kartona	150 – 199

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008a).

Acer M d.o.o.

G. Jernej Jakopič, direktor v podjetju Acer-M d.o.o., ki je največji slovenski izvoznik v Afriko, je povedal, da je podjetje zastopnik za firmo Union Veneers iz Velike Britanije, ki je vodilno svetovno podjetje za proizvodnjo širokega spektra lesnih proizvodov. Podjetje je bilo

³⁶ Seznam tridesetih največjih slovenskih izvoznikov v Afriko po naslovih podjetij je na voljo v prilogi (Priloga Č).

³⁷ Dejavnosti so klasificirane po standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD), ki je obvezen nacionalni standard, ki se uporablja pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju podatkov, povezanih z dejavnostjo. Podatki o dejavnostih so dostopni na straneh Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

³⁸ Podatki o številu zaposlenih so dostopni na straneh AJPES in Poslovnega informatorja Republike Slovenije (PIRS) ter pridobljeni na osnovi podatkov neposredno pri podjetjih.

ustanovljeno leta 1994 in je imelo 3 zaposlene, danes pa je v podjetju zaposlenih 144 ljudi. Leta 2004 je podjetje Acer-M odkupilo firmi BOHOR Žaga in Furnirnica d.o.o., sedanje ime je Acer Furnirnica d.o.o. Podjetje izvaža furnir zgolj v JAR in to zaradi zastopništva za Union Veneers, tako torej ne poslujejo direktno z afriškimi državami, ampak samo preko podjetja Union Veneers. Vzrok za izvažanje v JAR je, da so tam postavili oddelek za spajanje furnirja in mesečno odpremi 46.000 m² furnirja (Jakopič 2008).

Acroni d.o.o.

Drugi največji slovenski izvoznik v Afriko je slovensko podjetje z zelo dolgo tradicijo, Acroni, d.o.o. iz Jesenic, ki je hkrati tudi največji uvoznik iz Afrike. Začetki segajo tja v leto 1937, ko je bila postavljena celotna jeseniška železarna. Po drugi svetovni vojni je železarna slovela po največji proizvodnji kakovostnih jekel, v 90 letih 20. stoletja, po osamosvojitvi Slovenije, pa je jeseniška železarna izgubila nekdanja tradicionalna tržišča in se, sledeč novim organizacijskim, razvojnim in trženjskim načrtom, usmerila na svetovna tržišča, kjer se je srečala z močno mednarodno konkurenco. Danes je Acroni zelo uspešno slovensko podjetje, ki zaposluje 1540 zaposlenih in ima izoblikovano jasno poslovno vizijo in strateške cilje za prihodnost (Acroni 2008). Zanje afriški trg ne predstavlja pomembnega trga (pomembni so predvsem trgi Nemčije, Italije, Avstrije ter Francije), saj v Afriko letno izvozijo le desetino njihove mesečne proizvodnje. V Afriko izvažajo samo v Egipt, in sicer neorientirano polgotovo elektro pločevino – elmag in v manjšem obsegu (spot posli) nerjavno debelo pločevino, je v intervjuju povedala ga. Janka Noč, tržna analitičarka. Iz afriških držav, gre zgolj za JAR, pa uvažajo eno od pomembnih surovin za proizvodnjo nerjavnih jekel – FeCr charge. Povedala je, da poslovanje z afriškimi državami poteka že več kot deset let. Na uvozni strani je to posledica dejstva, da je JAR med vodilnimi proizvajalci FeCr. Na izvozni strani pa ima sodelovanje prav tako večletno tradicijo, ki se je začelo, ko so iskali nove kupce. Tako je po skromnih začetkih sodelovanje sedaj preraslo v redne dobave, čeprav poudarja, da je konkurenca zelo huda. Tudi v bodoče nimajo namena širiti poslovanja v Afriko, morda edino na izvozni strani, saj je v afriških državah politična nestabilnost močno prisotna, pojavljajo se problemi s plačili, prisotnih je veliko multinacionalk, cene so podvržene borznim špekulacijam, idr. Zato raje izvažajo drugam pod boljšimi pogoji in z manjšimi transportnimi stroški. Poleg tega tudi nimajo dovolj velikih kapacitet, ki bi lahko zadostile potrebam morebitnih novih kupcev. Z vidika bližine je za slovenske izvoznike vsekakor primernejši severni del Afrike. Glede na stopnjo gospodarske razvitosti je JAR država, ki ima velike razvojne potencialne. Poraba jekla se bo v prihodnjih dveh letih na tem trgu povečevala tudi

zaradi gradnje infrastrukturnih objektov, ki so povezani s svetovnim prvenstvom v nogometu, ki bo v Južnoafriški republiki leta 2010.

Ga. Noč je še razložila, da je pomembno razumeti razliko med proizvodi dolgega programa (žice, ipd.) in proizvodi ploščatega programa, ki ga izdeluje Acroni d.o.o. (tu gre za proizvode, ki se jih vgrajuje v avtomobilski, strojni industriji, v belo tehniko), saj različno razvite države potrebujejo različne proizvode. Tako na primer afriške države in ostale DVR v začetni fazi gospodarskega razvoja najprej potrebujejo proizvode dolgega programa, zato tudi ni veliko interesa s strani afriških držav po njihovih proizvodih, vendar se razmerje sčasoma spreminja. Tako torej z vidika izdelkov, ki bi jih tržili, tržišče še ni razvito. Če bi se že odločili za afriški trg, pa bi vsekakor prej skrbno preučili razmere v državi. Pri tem je skoraj nujno, da bi imeli tam tudi agenta, ki bi jim pri vsem pomagal in olajšal poslovanje.

Pri poslovanju z afriškimi državami stike vzpostavljajo večinoma sami, saj gre za utečene posle. Vendar pravi, da bi v primeru širjenja poslovanja (prodor na nove trge) verjetno iskali določene informacije tudi pri GZS in pri tem poudarja, da bi bilo zelo dobro, če bi GZS organizirala seminarje, na katerih bi pridobili predvsem operativno znanje, da bi se povezali s tistimi, ki so že aktivni v posamezni državi, da bi jim na ta način olajšali prodor na trg (Noč 2008).

Altero d.o.o.

Podjetje Altero d.o.o. iz Celja je majhno trgovsko podjetje s papirjem in kartonom s tremi zaposlenimi. Ustanovljena je bila decembra 2006 in je četrti največji izvoznik v Afriko. V Afriko izvažajo samokopirni papir v zvitkih zgolj na tržišče JAR. G. Bojan Pukl, direktor podjetja, je poudaril, da zaradi nizkega tečaja dolarja v odnosu do evra ne morejo širiti izvoza v druge afriške dežele, ker le-to povzroča nekonkurenčnost evropskih proizvodov. V prihodnje bi sicer želeli razširiti poslovanje z afriškim trgov, saj verjamejo v potencial afriških dežel, vendar je vse odvisno tudi od družbeno-političnih razmer v posamezni državi, razvojne dinamike in predvsem od prej omenjenega valutnega razmerja dolar-evro (Pukl 2008).

4.3.2 Največji slovenski uvozniki iz Afrike

Na strani uvoznikov pa prevladujejo podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo kave in čaja, obdelavo naravnega kamna in uvozom plinastih in ostalih goriv (glej tabelo 4.5).

Tabela 4.5: Seznam desetih največjih slovenskih podjetij – uvoznikov iz Afrike, po dejavnostih in številu zaposlenih, v letu 2007³⁹

NAZIV PODJETJA	SEDEŽ PODJETJA	DEJAVNOST	ŠTEVILO ZAPOSLENIH
ACRONI, D.O.O.	Jesenice	proizvodnja surovega železa, jekla, ferozlitin	nad 1000 (1540)
AQUASAVA, D.O.O.	Kranj	tkanje tekstilij	420
CAFFE-TROPIC Žalec d.o.o.	Žalec	predelava čaja in kave	20 – 49
DROGA KOLINSKA D.D.	Ljubljana	predelava čaja in kave	500 – 999
GEOPLIN D.O.O. LJUBLJANA	Ljubljana	trgovina na debelo s trdimi, tekočimi in plinastimi gorivi	20 – 49
GORIČANE, D.D. MEDVODE	Medvode	proizvodnja papirja in kartona	150 – 199
JOHNSON CONTROLS-NTU D.O.O.	Slovenj Gradec	trgovina na debelo s trdimi, tekočimi in plinastimi gorivi	500 – 999
JOŽEF JERIČ S.P.	Kranj	obdelava naravnega kamna	20 – 49
KAMNOSEŠTVO DRAGO PETROVIČ S.P.	Marjeta na Dravskem polju	obdelava naravnega kamna	10
KOVINTRADE D.D.	Celje	trgovina na debelo s kovinami in rudami	150 – 199

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008b)

Aquasava d.o.o.

Ga. Marjeta Tivold iz podjetja Aquasava d.o.o. iz Kranja, ki je referentka v nabavnem oddelku, je v intervjuju povedala, da je podjetje dejansko predhodnik tekstilne tovarne Tekstilindus, katerega je leta 1993 kupila italijanska družba Gruppo Bonazzi. Ukvarjajo se s prejo, tkanjem surovih tkanin, tiskanjem tkanin, imajo pa tudi plemenitilnico za beljenje, barvanje, tiskanje in finiiranje tkanin. Uvažajo surovi bombaž iz Benina, Burkine Faso in

³⁹ Seznam tridesetih največjih slovenskih uvoznikov v Afriko, v letu 2007, po naslovih podjetij, je na voljo v prilogi (Priloga D).

Malija. Bombaž se kupuje na borzi, nakupi pa se vršijo v Italiji ter preko agentov, tako da samo podjetje praktično z afriškim trgov nima nobene neposredne povezave, vse poteka preko družbe Gruppo Bonazzi iz Italije (Tivold 2008).

Caffe Tropic d.o.o.

Caffe Tropic je družinsko podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1991, ko je g. Sukič Darko (direktor podjetja) ustanovil eno prvih slovenskih pražarn. Najpomembnejše dejavnosti podjetja so uvoz, praženje, mešanje, mletje in pakiranje različnih vrst vrhunskih kav po lastnih receptih. Surovo kavo za lastne potrebe in potrebe drugih pražarn v Sloveniji uvažajo iz Brazilije, Indije, Kolumbije in Afrike, pri čemer se povezujejo z večjimi svetovnimi prodajalci surovih kav iz Nemčije, Velike Britanije, Italije, Brazilije in Indije. G. Sukič je povedal, da iz Afrike uvažajo zgolj kavo iz Ugande in še to ne neposredno, ampak prek borze, tako da nimajo nobenih neposrednih stikov z afriškim (ugandskim) trgov. Uvoz iz Ugande ne predstavlja velikega dela trgovanja in zato afriški trg ni pomemben za podjetje (Sukič 2008).

Večina podjetij oz. vodij podjetij, s katerimi sem imela intervjuje, sploh ni bila seznanjena, da so bodisi največji izvoznik ali uvoznik iz Afrike, saj jim poslovanje z Afriko večinoma predstavlja le majhen del celotnega poslovanja podjetja. Vsa izmed zgoraj opisanih podjetij z izjemo Acronija poslujejo z Afriko le posredno, saj so posle z Afriko imele krovne firme, vzpostavljene že prej, in tako sama podjetja nimajo neposredno stikov z afriškim trgov in posledično tudi ne znanja in izkušenj o tem trgu. Izjema je slovensko podjetje Acroni d.o.o., ki je stike z afriškimi državami vzpostavilo po osamosvojitvi samo in ima sedaj že utečeno sodelovanje, vendar v zelo majhni meri in še to omejeno zgolj na eno državo, od koder uvažajo (JAR), in eno državo, kamor izvažajo (Egipt). Nobeno izmed intervjuvanih podjetij se ne opira na GZS po pomoč, vendar bi večja informiranost s strani ustreznih služb in institucij (GZS) marsikateremu podjetju omogočila lažji dostop do afriških trgov, predvsem pa prihranila čas, ki ga sedaj porabijo za preverjanje informacij o teh trgih. G. Ante Milevoj iz GZS je povedal, da GZS pomaga in svetuje svojim članicam glede na njihove potrebe. Te pa so, kar se Afrike tiče, usmerjene predvsem v iskanje poslovnih kontaktov oziroma preverjanje bonitet podjetij. To velja predvsem za t.i. črno Afriko, medtem, ko je pri severnoafriških trgih in trgu JAR zgodba že malo drugačna - tam je interes slovenskih podjetij tudi že bolj konkreten in temu primerno s svojimi storitvami se prilagaja tudi GZS - organizirajo seminarje, obiske, itd. G. Milevoj je še povedal, da posredujejo slovenskim podjetjem informacije o možnostih vključevanja na razpise mednarodnih institucij, katerih članica je

Slovenija, vendar gre za relativno malo slovenskih podjetij, ki jih tovrstne informacije zanimajo (Milevoj 2008).

Na splošno velja, da večjega interesa slovenska podjetja v Afriki nimajo, saj imajo prioritete trge drugje in zato je majhna tudi njihova osredotočenost na afriški trg. Opazna je tudi skrb glede politične (ne)stabilnosti posameznih držav, neplačevanja obveznosti, borznih špekulacij. Zato je poslovanje s to celino daleč od pravega razmaha in se šele razvija. Vse skupaj je bolj ali manj odvisno od nadaljnjega razvoja afriške celine in političnih razmer v posameznih državah. Tudi države, ki pri največjih slovenskih izvoznikih/uvoznikih prevladujejo, so bolj ali manj iste (JAR, Egipt), saj so ti trgi že bolj strukturirani, vzorci poslovanja pa bolj podobni zahodnemu načinu. Prav tako te države ne spadajo v kategorijo najmanj razvitih držav. Sklenemo lahko, da ne obstaja zadostnega interesa slovenskih podjetij v Afriki in zato za Slovenijo ne bi bilo smiselno, da bilateralno namenja pomoč afriški državi. Vsaj zaenkrat še ne.

5. Vloga nevladnih organizacij pri razvojni pomoči in slovenske nevladne razvojne organizacije (NVRO) v Afriki

5.1 Vloga nevladnih organizacij pri razvojni pomoči

Nevladne organizacije v zadnjem času pridobivajo na svojem pomenu, saj so avtonomne, neodvisne, predstavljajo interese in potrebe specifične interesne skupine ter imajo večji stik s potrebami prebivalstva. Ker so bližje ljudem, lahko tudi oblikujejo potrebe družbe in jih kanalizirajo naprej javnim oblastem (CONCORD 2002: 4). Na ta način so NVO komplementarne državam. Na vidno mesto so postavljene v Sporazumu iz Cotonouja⁴⁰ (*The Cotonou Agreement*), kjer so v 6. členu ločeni trije glavni nedežavni akterji (privatni sektor, organizacije civilne družbe ter ekonomski in socialni partnerji). Pogodba poudarja pomen vključevanja nedežavnih akterjev pri razvojnem sodelovanju in jih vidi kot komplementarne akterje državi (6. člen Sporazuma). Tudi Benko (2000: 175) jim priznava posebno mesto, ko pravi, da imajo »nekatero med njimi pomembno težo v procesih združevanja sveta, globalizacije in »podružbljanja« mednarodnih odnosov« ter da »veljajo kot neke vrste demokratični korektiv za ravnanje držav«. Pomembno vlogo imajo pri razvojni politiki, saj pomembno prispevajo na vseh stopnjah procesa humanitarne pomoči, rehabilitacije,

⁴⁰ Sporazum iz Cotonouja, *The Cotonou Agreement*, Partnerski sporazum med članicami AKP (Afrika, Karibi, Pacifik) skupine držav in EU ter njenimi članicami, sprejeta v Beninu 23. junija 2000, v veljavi od dne 1. aprila 2003. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm> (4. maj 2008).

rekonstrukcije in razvojnega sodelovanja, ker so blizu uporabnikom in jih tako bolje razumejo ter zato lažje oblikujejo specifične interese (CONCORD 2002: 6). Vključitev NVO v razvojno politiko je ključnega pomena za doseganje razvojnih strategij v posamezni državi. Prednost NVO pa je predvsem v tem, da imajo znanje in izkušnje ter sposobnosti, da povezujejo strateške cilje in njihovo praktično realizacijo. Poleg tega igrajo pomembno vlogo predvsem v samih državah donatoricah pri osveščanju javnosti glede razvojnih vprašanj in so pomembne pri lobiranju pri vladah in mednarodnih institucijah, da bi dosegli MDG na področjih, ki vplivajo na življenje ljudi v DVR. To so npr. trgovina, poljedelstvo, ribištvo, okoljevarstvena politika, zdravstvo, izobraževanje, socialna politika, priprava pred nesrečami in preprečevanje konfliktov (CONCORD 2002: 6).

5.2 Slovenske nevladne razvojne organizacije (NVRO) v Afriki

V Republiki Sloveniji lahko jasno ločimo dve vrsti NVO. Prvo predstavljajo »velike« NVO, kot so Rdeči križ, Slovenska Karitas in UNICEF Slovenije, na drugi strani pa je več manjših NVRO, ki so po vsebini zelo raznolike in običajno s šibkejšo institucionalno organiziranostjo. Večina manjših NVRO je vključena v platformo Sloga, ki te NVRO povezuje. Slovenske nevladne razvojne organizacije (19 njihovih predstavnikov) so platformo Sloga (*Slovenian Global Action*) ustanovile decembra leta 2005. Platforma se zavzema za socialno pravičnost in odgovornost, spoštovanje človekovih pravic, solidarnost, trajnostni razvoj in vključitev ranljivih skupin v procese odločanja v kontekstu razvojnega sodelovanja. Leta 2006 je postala tudi članica evropske mreže NVRO Concord, ki združuje okoli 1600 NVO s področja razvojnega sodelovanja in se kot predstavnica slovenskih NVRO povezuje z njenimi predstavniki in drugimi partnerskimi NVRO ter sodeluje v relevantnih kampanjah na evropski ravni. Najpomembnejši cilji Sloge so izvajanje aktivnosti za povezovanje slovenskih NVRO, udeležba pri procesih odločanja na področju razvojnega sodelovanja, osveščanje javnosti o pomenu razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, itd. (Sloga 2007).

Treba je poudariti, da se male in velike NVO razlikujejo po načinu delovanja, saj imajo velike NVO nasproti še neuveljavljenim, manjšim NVO, daljšo tradicijo, mednarodno podporo krovne organizacije in organizacijsko podporo, bolj razširjeno mednarodno mrežo (UNICEF ima npr. urade kar v 156 državah) kot tudi več finančnih sredstev. Na drugi strani pa imamo prednosti manjših NVRO (ki so hkrati tudi slabosti večjih NVRO), saj so ponavadi manj birokratske, cenejše, bolj učinkovite in zato lahko ponudijo storitve z relativno nizkimi obratovalnimi stroški, tudi na račun nizkih stroškov zaposlenih in prostovoljnega dela. Vse

NVRO (tako male kot velike) pa so načeloma politično neopredeljene in se jih spreminjanje politične klime ne dotakne dosti. Lahko delujejo tudi v državah, ki jih države donatorke smatrajo za sovražne, kamor uradna pomoč sicer ne pride (INBAS 2005: 10).

5.3 Razvojni projekti slovenskih NVO v Afriki

Slovenske NVO sodelujejo tudi v Regionalnem partnerskem programu (RPP), ki je namenjen vzpodbujanju in izboljšanju projektov na področju razvojnega sodelovanja v srednjeevropskih državah. Na razpise v okviru triletnega RPP, ki ga skupno financirajo Avstrija, Slovenija, Madžarska, Slovaška in Češka, se prijavljajo nevladne organizacije iz novih držav članic, ki pri izvajanju projektov sodelujejo z avstrijskim partnerjem. MZZ v RPP vsako leto nameni 33.383 EUR (MZZ 2008a). Na dveh razpisih je bilo izbranih več slovenskih projektov s področja razvojnega sodelovanja in osveščanja javnosti. Leta 2006 so projekte izvajali društvo Mladinski Ceh (projekt 8:0 za en svet, ki je bil namenjen osveščanju prebivalstva o razvojnih ciljih tisočletja), društvo Humanitas s projektom - omogočanje lokalnim skupnostim pravično trgovino, iz česar se je razvil lokalni center v Burkini Faso, in nadalje prva slovenska pravična trgovina - 3muhe. Leta 2007 se je začelo več novih projektov. Društvo Humanitas je začelo s projektom usposabljanja lokalnih skupnosti preko centra skupnosti v Gani, prav tako so bili odobreni projekti Inštituta Ekvilib - informacijski in dokumentacijski center za razvojno sodelovanje z namenom vzpostavitve baze podatkov o razvojnih programih, Zavoda Voluntariat (program združevanja in pozivanja družbe za globalno akcijo) in Slovenske Karitas s programom razvojnega izobraževanja o učinkih klimatskih sprememb v DVR, vse v sodelovanju z ustreznim avstrijskim partnerjem (EU-Platform 2008).

5.3.1 Razvojni projekti sofinancirani s strani MZZ

Na tem mestu velja izpostaviti pozitivni premik na področju sofinanciranja projektov NVRO s strani države in hkrati pozitiven vidik predsedovanja Slovenije Svetu EU (januar-junij 2008). Januarja leta 2008 je bil objavljen prvi javni razpis za NVRO, na katerem so sredstva namenili za področje Podsaharske Afrike (66.700 €) in Zahodnega Balkana ter Vzhodne Evrope (35.500 €) (MZZ 2008c). Sredstva, namenjena Podsaharski Afriki, v tem razpisu, so višja kot pa za področje Zahodnega Balkana in Vzhodne Evrope, ki sicer predstavlja prioriteto področje razvojnega sodelovanja Slovenije. Mag. Aleš Verdir z MZZ je povedal, da imajo namen tudi v prihodnje izvajati takšne razpise, da pa bodo njihovo uspešnost lahko

ocenili po 1. novembru, ko se projekti tudi zaključijo (Verdir 2008). Programi, ki so bili izbrani na razpisu, so naslednji:

- Misijonsko središče Slovenije s projektom Home based care for AIDS Patients and Orphans at Kasungu (**Malavi**), v vrednosti 20.000 €,
- Slovenska Karitas s projektom Zagotavljanje osnovnošolskega izobraževanja v vasi Butwe na severozahodnem delu **Burundija**, tudi v vrednosti 20.000 €,
- Zavod Voluntariat za projekt Prostovoljske pobude za razvoj je prejel 7.000 €,
- Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti Humanitas je prejel 8.500 € za projekt z naslovom Šole delujejo globalno ter
- Umanotera, slovenska fundacija za trajnostni razvoj, s projektom Ženske, pravične tkalke v **Burkini Faso** v vrednosti 11.200 € (MZZ 2008č).

Uspešnost teh projektov se bo lahko ocenila šele po 1. novembru 2008, ko bodo ti projekti zaključeni. Kljub temu pa so mi iz posamezne NVO, ki je bila izbrana na razpisu povedali, kako projekti potekajo in napredujejo.

Projekt Home based care for AIDS Patients and Orphans at Kasungu (Malavi)

G. Stane Kerin, vodja **Misijonskega središča Slovenije**, je povedal, da projekti, ki jih izvajajo, vedno potekajo v sodelovanju z misijonarji iz Slovenije in domačini. Slovenski misijonarji, ki delujejo na tem področju že več let, poznajo razmere, kulturo, običaje in tudi stiske ljudi in zato skupaj z domačini skušajo organizirati pomoč, ki ni samo začasna, ampak trajna. Poleg tega je Malavi država, kjer je problem obolelih za AIDS-om zelo velik. Pri tem ni marginaliziran in stigmatiziran samo AIDS bolnik, ampak ožja in širša družina (sorodstvo), pri čemer želijo poskrbeti tudi zanje. Pri izbiri države upoštevajo še socialno ekonomski vidik določene države, politične razmere in podobno (Kerin 2008).

Projekt Zagotavljanje osnovnošolskega izobraževanja v vasi Butwe v Burundiju

Mag. Barbara Nedič iz **Slovenske Karitas** je povedala, da projekte vedno izvajajo v sodelovanju z lokalnimi Karitas in/ali misijonarji, ki poznajo razmere, saj tam živijo in ostajajo tudi takrat, ko je projekt zaključen. Obenem poudarja, da je to tudi najcenejša in najbolj učinkovita pomoč. Konkreten potek projekta poteka v več fazah: ocena stanja na terenu in potrebe na terenu, iskanje možnih rešitev, oblikovanje projekta (idejna zasnova) in iskanje sredstev. V okviru tega projekta nameravajo zgraditi šolo (4 učilnice s sanitarno enoto), vzporedno pa izbrati lokalne učitelje in jih po potrebi še dodatno usposobiti za njihovo

delo. Na vprašanje, zakaj ravno Burundi, pa Nedičeva odgovarja, da država spada med najbolj revne države na svetu, je tudi druga najbolj gosto naseljena država na svetu, saj 8,5 milijonov prebivalcev živi na 27.800 km². Poleg tega je bil Burundi od leta 1993 do 2006 zaznamovan z državljansko vojno in tako je posledično država gospodarsko, politično, ekonomsko in družbeno povsem izčrpana. Poročilo UNDP uvršča Burundi med šest držav z najnižjim indeksom človeškega razvoja na svetu (Nedič 2008).

Projekt Prostovoljske pobude za razvoj

Projekt **zavoda Voluntariat**, ima cilj prostovoljcem, ki so namenjeni na prostovoljno delo v Podsaharsko Afriko, zagotoviti strokovno teoretično podlago na področju učenja za razvoj in jih na ta način usposobiti, da se bodo naučili, na kakšen način navezovati stike z lokalnimi organizacijami. V Afriki bodo tako z lokalnimi organizacijami zasnovali projekt, ki ga bodo s pomočjo Voluntariata kasneje tudi izvedli. S tem želijo zagotoviti trajno sodelovanje z afriškimi organizacijami. V program usposabljanja pa želijo vključiti vrhunske strokovnjake s tega področja in doseči nivo, da bo usposabljanje priznala tudi Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Tako bi udeleženci usposabljanja pridobili dokument, izdan s strani Filozofske fakultete, ki bi priznaval to usposabljanje kot strokovno (Celin 2008).

Projekt Šole delujejo globalno

Pri projektu **Humanitasa Šole delujejo globalno**, gre za vključitev globalnega izobraževanja v šolski učni načrt, pri čemer sodelujejo z avstrijskimi, madžarskimi in latvijskimi partnerji. S projektom želijo pokazati soodvisnost Severa (evropskih držav, ZDA) ter Juga (afriške, latinsko-ameriške in azijske DVR) na primeru trgovine s kmetijskimi pridelki. V ta namen organizirajo izobraževanje učiteljev v Avstriji, Madžarski, Latviji in Sloveniji, izvajajo izobraževalne delavnice za študente pedagogike v Sloveniji in Latviji, ponujajo delavnice za učence v Avstriji, Madžarski, Latviji in Sloveniji ter razvijajo razne učne pripomočke (Welthaus 2008).

Projekt Ženske, pravične tkalke v Burkini Faso

V slovenski fundaciji za trajnostni razvoj – **Umanotera** so povedali, da bodo s projektom izobrazili 10 tkalk o načelih in praksi pravične trgovine v Burkini Faso ter načinu vključevanja v slovenski in svetovni trgovinski sistem. V ta namen bodo kupili 10 statev in jih postavili v Kafulijev center v mesto Bobo Dioulassu (Burkina Faso). Na ta način bodo usposobili za tkanje deset žensk ter vsaj nekatere vključili v pravično trgovinsko proizvodnjo,

oziroma v proizvodnjo lokalne partnerske organizacije Kafuli. Pri tem poskrbijo tudi za design, kvaliteto in uporabnost, da se izdelki lahko prodajajo v Evropi (Ekvilib 2008).

5.4 UNICEF Slovenije

UNICEF Slovenija kot predstavnik velikih NVO je bil ustanovljen leta 1993 in deluje v okviru pogodbe z UNICEF-om, ki ga pooblašča, da v Sloveniji podpira cilje UNICEF-a in zastopa njegovo poslanstvo.

UNICEF Slovenija izvaja naslednje programe:

- (i) organizira zbiranje sredstev za UNICEF-ove programe pomoči otrokom s prodajo UNICEF-ovih izdelkov in namenskimi akcijami ter
- (ii) neposredno izvaja programe v korist otrok v Sloveniji (izobraževanje za razvoj, promocija in zagovorništvo otrokovih pravic) (Unicef 2006).

V skladu s pogodbo namenja večji del zbranih sredstev UNICEF-ovemu Splošnemu skladu, iz katerega UNICEF črpa sredstva za financiranje svojih temeljnih dolgoročnih razvojnih programov v državah prejemnicah razvojne pomoči (na podlagi določenih kriterijev, kot so: BDP na prebivalca, stopnja umrljivosti otrok v starosti do 5 let, delež otrok, vključenih v osnovno izobraževanje). Sicer pa UNICEF deluje s svojimi programi v 156 državah sveta in štiri petine sredstev namenja dolgoročni razvojni pomoči, ki ima po besedah izvršne direktorice UNICEF-a Slovenije, mag. Maje Vojnovič, dolgoročne učinke in izboljšuje življenje otrok v DVR. Le eno petino sredstev pa namenijo akcijam humanitarne pomoči. Glede na geografsko področje se več kot polovico sredstev namenja pomoči državam v Podsaharski Afriki. Večina sredstev gre v roke lokalnim skupnostim in domačim nevladnim organizacijam. Mag. Maša Simič, vodja odnosov z javnostmi UNICEF Slovenije, je povedala, da si UNICEF Slovenije prizadeva za pomoč manjšim državam, kjer so rezultati bolj vidni in državam, ki so dobro politično vodene in kjer obstaja možnost spremembe. Poleg tega igra pri odločitvi za državo, kamor bodo namenili pomoč, pomembno vlogo tudi politika države prejemnice. Če npr. država podpira izobraževanje, je tako možnost napredka večja, v tem primeru se še prej odločijo za pomoč pri izobraževanju. UNICEF vsak mesec ponudi ocenitev potreb po posameznih državah in UNICEF Slovenije se tudi na osnovi teh poročil odloča za pomoč posamezni državi. Urad v posamezni državi jim nato da predlog projekta (*project proposal*) za financiranje ocenjene potrebe, kjer je natančno določeno, koliko sredstev bo namenjenih, koliko časa

bo projekt potekal, kako se bo ocenjevala uspešnost, itd. Od leta 1993, odkar delujejo v Sloveniji, so izvedli že kar nekaj projektov v Afriki, in sicer v:

- Burkini Faso (2005, 2006 in 2007 – projekt izobraževanja otrok),
- Nigru (2002, 2005 in 2006 – lakota in podhranjenost),
- Etiopiji (2007 – lakota in podhranjenost),
- Malaviju (2002) in
- Centralni Afriki (Zambija, Zimbabve, Lesoto, Svazi, Malavi in Mozambik) leta 2002 – program lakota in podhranjenost,
- Sudanu (1998 in 2004) ter
- Kongu (2004).

Mag. Simičeva pa opozarja, da država ne namenja dovolj sredstev za programe v Afriki in da bi se na tem področju dalo še veliko narediti. Sicer pa mag. Maša Simič kot prednosti mednarodnih NVO poudarja predvsem izjemno razvito mrežo uradov po svetu (156) in prednost le-teh, da so prisotna na terenu. Poleg tega zaposlujejo lokalne prebivalce, kar pripomore k boljšemu poznavanju lokalnih razmer in tudi k boljšemu sodelovanju z vlado, sodelujejo pa tudi z lokalnimi NVO. Tudi politična nevtralnost je po njenem mnenju prednost, saj jim omogoča lobiranje pri vladah za boljše zdravstvene in socialne razmere prebivalstva ter sposobnost, da se hitro odzovejo (najpozneje v 48 urah) na naravne katastrofe.

5.5 Misijonsko središče Slovenije - slovenski misionarji v Afriki

V Afriki deluje tudi okoli 60 slovenskih misijonarjev, ki imajo veliko stikov s krajevnim prebivalstvom. Največ jih je na Madagaskarju (13), v Zambiji (7), Egiptu (5), na Slonokoščeni obali (5) in v Burundiju (4) (Misijonsko središče Slovenije 2008).

Misijonarji sodelujejo pri konkretnih humanitarnih akcijah, s prostovoljnimi prispevki vernikov z vsega sveta pa pomagajo pri opremljanju zdravstvenih ambulant in učilnic, nakupu zdravil, boju proti aidsu itd. Sodelujejo s Slovensko Karitas, ki se je pred leti odločila, da bo del svoje pomoči usmerila tudi v Afriko. Projekti potekajo v sodelovanju s slovenskimi misijonarji in domačini. Večina projektov je usmerjenih na področje zdravstva, šolstva, oskrbe z vodo in podobno. Sodelovanje je torej pri izbiri projektov, sofinanciranju projektov in evalvaciji projektov. Projekti se večinoma financirajo s prostovoljnimi prispevki vernikov, v letošnjem letu pa je en projekt sofinanciran tudi s strani MZZ (glej poglavje 5.3). Na

vprašanje, katere afriške države se jim zdijo za Slovenijo prioritete, odgovarjajo, da poleg Malavija še Ruanda, Burundi (šolstvo in zdravstvo, usposabljanje za poklic), Zambija (šolstvo, boj za človekove pravice, usposabljanje za poklic), Madagaskar (šolstvo, boj za človekove pravice, uvajanje sodobne pridelave hrane, poklicno usposabljanje) in Slonokoščena obala (šolstvo, zdravstvo), saj v teh državah misijonarji delujejo že dvajset in več let. Po mnenju direktorja Misijonskega središča Staneta Kerina je torej potrebno pogledati, kje so Slovenci, ki že dalj časa delujejo in vedo, kako najbolje pomagati ljudem pri njihovem razvoju (Kerin 2008).

5.6 Slovenska Karitas

Slovenska Karitas je nevladna humanitarna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1990. Gre za katoliško organizacijo, saj jo je ustanovila Slovenska škofovska konferenca. Slovenska Karitas je močno vpeta v mednarodne povezave, saj je od leta 1995 polnopravna članica organizacij Caritas Europa in Caritas Internationalis, leta 2004 pa je Karitas v Sloveniji pridobila status humanitarne organizacije (Slovenska Karitas 2008).

Mag. Barbara Nedič, vodja oddelka za mednarodno razvojno in humanitarno pomoč na Slovenski Karitas, je na vprašanje, na kakšni osnovi izbirajo posamezno državo, kamor namenjajo pomoč, odgovorila, da imajo za to izdelane posebne kriterije, pri čemer so pozorni na razmere v državi, socialno-ekonomske razmere, revščino, politične razmere, vojna žarišča, prisotnost lokalne Karitas in/ali misijonarjev, ki lahko realizirajo projekt in bedijo nad njim. Večina razvojnih projektov v Afriki (Ruanda, Burundi, Zambija, Bocvana) poteka v sodelovanju z Misijonskim središčem Slovenije. Projekt v Zambiji izvajajo skupaj s Sekcijo za tropsko medicino. Poleg tega v sodelovanju s Caritas Avstrije v projektu RPP izvajajo projekt »Izgradnja kapacitet za preventivo pred malarijo v okrožju Mumbwa« v Zambiji, kjer je poseben poudarek na preventivnih pregledih in osveščanju prebivalstva o malariji. S sodelovanjem z avstrijskim partnerjem dobijo predvsem veliko novih izkušenj in pri tem gre za vzajemni proces učenja. Slovenska Karitas je aktivno vključena v mreže mednarodne razvojne pomoči prek Caritas Internationalis in Caritas Evropa, kar je po besedah Nedičeve dodatno jamstvo za namensko, pregledno in učinkovito porabo sredstev ter za strokovnost prostovoljcev in sodelavcev. Pravi, da je eden boljših načinov pomoči sofinanciranje programov, ki jih na terenu izvajajo lokalne nevladne organizacije oz. misijonarji, in pri tem opozarja, da več sredstev ne pomeni nujno tudi več pomoči, saj je pomembna predvsem kvaliteta razvojnih programov. Sicer se slovenska Karitas sodelovanju z drugimi NVO

izogiba zaradi velikih usklajevanj, srečanj in sestankov, ki so pri tem potrebni, kar vse skupaj birokratizira. Poudarja pa, da je nujno potrebno sodelovanje z NVO iz DVR. Pri vprašanju, katere afriške države se jim zdijo prioritete za Slovenijo odgovarja, da Burundi in Madagaskar ker sta najmanj razviti državi: Tam je najmanj mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij, ki pomagajo, poleg tega pa ima Slovenija v teh državah močno mrežo slovenskih misijonarjev, ki večina, že več kot 20-let delujejo na tem območju, predvsem na področju zdravstva, šolstva, poklicnega usposabljanja, kmetijstva, ipd. Poleg tega bi Slovenija na ta način lahko odigrala pomembno vlogo preko Karitasa, ki podpira razvojne projekte slovenskih misijonarjev in lokalnih Karitas v afriških deželah in drugih DVR, dodaja Nedičeva. Kar se tiče finančnega vidika, večino projektov financirajo iz lastnih sredstev in s pomočjo darovalcev. Potrebe na terenu v DVR močno presegajo finančne zmožnosti Slovenske Karitas, še posebej, ker je njihov cilj, da bi Slovenska Karitas v prihodnosti podprla tudi večje projekte, ki jih slovenski misijonarji izvajajo na socialnem, zdravstvenem in izobraževalnem področju. Na ta način bi lahko dosegli večje učinke pri odpravljanju revščine v ciljnih državah. V teh deželah želijo hkrati tudi povečati prepoznavnost slovenske razvojne pomoči v celoti, zato menijo, da je tu dobra možnost za sodelovanje z MZZ, ki bi lahko sofinanciralo takšne projekte (Nedič 2008).

5.7 Rdeči Križ Slovenije (RKS)

RKS je bil, kar se tiče Afrike, aktiven zgolj pri motiviranju prebivalcev Slovenije za darovanje prispevkov in pri ozaveščanju širše javnosti glede Darfurja, v akciji Svet za Darfur, kjer so na pobudo preminulega predsednika dr. Janeza Drnovška skupaj sodelovale štiri dobrodelne organizacije; RKS, Slovenska Karitas, Unicef Slovenije in Ustanova Skupaj. Vendar sta na področju Afrike veliko bolj aktivni mednarodni organizaciji – Mednarodni odbor Rdečega Križa (ICRC) in Mednarodna federacija Rdečega Križa (IFRC), je povedala Tina Nemanič, na RKS pristojna za mednarodno dejavnost, širjenje znanj in prostovoljstvo mladih (Nemanič 2008).

6. Sklep

»Če se združijo pajčevine,
lahko ustavijo leva«.
(afriški pregovor)

V najmanj razvitih državah (LDC's) glede na DAC seznam prejemnikov ODA, kamor spadajo države, kot na primer Burundi, Burkina Faso, DR Kongo, Zambija, Čad, Madagaskar, Mali, Mozambik in še 25 drugih afriških držav (skupaj 33 afriških držav od vsega skupaj 50 držav), slovenskih podjetij skorajda ni prisotnih oz. je ta prisotnost zelo majhna in omejena na eno, dve ali največ nekaj slovenskih podjetij. Slovenska podjetja so v večji meri prisotna v državah, ki spadajo v kategorijo držav z zgornjim srednjim prihodkom (JAR) in v kategorijo držav z nižjim srednjim prihodkom (Maroko, Egipt, Tunizija). Vendar tudi največjim slovenskim izvoznikom/uvoznikom afriški trg po večini predstavlja le majhen in manj pomemben trg. Prav tako večina največjih slovenskih podjetij sama direktno z afriškim trgom ne posluje, ampak preko zastopnika ali pa prek krovnega podjetja iz tujine. Z veliko gotovostjo tako lahko trdimo, da ni prisotnega večjega gospodarskega interesa slovenskih podjetij v Afriki, zato tudi ne bi bilo smiselno, da bi Slovenija v bližnji prihodnosti namenjala večino razvojnih sredstev za Afriko preko samostojno izvajane bilateralne pomoči. Bolj primerna pot je sodelovanje z drugimi državami ali mednarodnimi institucijami, ki imajo tudi več izkušenj in znanja ali pa na osnovi sporazuma z mednarodno organizacijo, preko katere bi RS usmerila del svoje razvojne pomoči v vnaprej določena geografska in vsebinska področja. Samostojno izvajanje ni smiselno vsaj toliko časa, dokler se ne nabere nekaj izkušenj in znanja ter zagotovi usposobljenost kadrov, ki se s področjem Afrike ukvarjajo. Delitev dela donatorjev in princip partnerstva, ki ju sicer močno poudarja EU, bi lahko bila nekakšna vmesna postaja med multilateralno in bilateralno pomočjo. Na ta način ima država več vpliva kot pri multilateralu, pridobiva dragocene izkušnje, zmanjšajo se operativni stroški in dosegajo večji učinki. Prav tako pa se država še bolj specializira na področjih, kjer ima že sicer primerjalne prednosti. Vsekakor bi bilo smiselno, da se po tem času (nabiranja izkušenj in znanja) izbere eno ali dve državi in z njima sistematično razvija sodelovanje. Tako se lahko pripomore tudi k večji prepoznavnosti Slovenije in omogoči slovenskim podjetjem prepoznavnost in dostop na trge posameznih afriških držav. V tem smislu bi bilo potrebno organizirati redno spremljanje razpisov s strani različnih mednarodnih organizacij in ustrezneje posredovati informacije o možnostih vključevanja v njihove razpise slovenskim

podjetjem, za kar je že sedaj pristojna Gospodarska zbornica Slovenije, vendar pa zaenkrat relativno malo slovenskih podjetij tovrstne informacije zanimajo.

Pri učinkovitem sistemu razvojnega sodelovanja je potrebno vključiti vse segmente družbe in izkoriščati vse potencialne, ki so na voljo; od afričanov, ki se tu poročijo, prostovoljcev, misionarjev, NVO (malih in velikih), univerz pa do podjetnikov in seveda države. Po mnenju predstavnikov velikih NVO bi bilo zelo dobrodošlo ohranjati in nadaljevati javne razpise za sofinanciranje projektov NVO v Afriki in spremljati njihov potek in na koncu narediti evalvacijo, ki bi bila potem podlaga za nadaljne razpise (prvi tak razpis je bil objavljen januarja 2008). Pri tem bi bilo potrebno, če ne celo nujno, da se vzpostavi nekakšen kalup in mehanizem evalvacije, na osnovi katerega se bo vedelo, kateri NVO in zakaj odobriti sofinanciranje projektov. Poleg tega bi bilo v prvi vrsti potrebno oblikovati bazo podatkov o razvojnih programih, organizacijah in posameznikih, ki tovrstne projekte izvajajo. Zdaj je zelo težko priti do podatkov o tem, na katerem področju se posamezni projekti izvajajo in kje. To nalogo naj bi sicer opravil Ekvilib v okviru RPP z avstrijsko partnersko organizacijo, kar bo vsekakor korak naprej k bolj sistematičnem dostopu do informacij o izvajanih programih (tudi v Afriki).

Glede na pomanjkanje zadostnega gospodarskega interesa, naj bi Slovenija v bodoče polovico povečanja sredstev uradne razvojne pomoči, ki jih mora nameniti Afriki, v večji meri dodeljevala preko multilateralnega kanala. Tudi na ta način ima lahko vpliv, saj lahko sama določi, za katere projekte bo vložen denar porabljen (tu je mišljeno preko programske multilateralne pomoči, kjer ministrstva v dogovoru z institucijami lahko določijo, v katere programe bodo namenile sredstva). To je v nasprotju s prepričanjem NVO, ki menijo, da so multilateralna sredstva »stran vržen« denar. Tu lahko ovržem svojo prvo hipotezo, saj pri slovenskih podjetjih ni zadostnega gospodarskega interesa v Afriki.

MZZ, ki je že vse od leta 2002 pristojno za koordinacijo tega področja, ni bilo v vseh teh letih sposobno vpeljati sistematičnega in preglednega dela. Prav tako je treba poudariti problem pravočasnosti in kakovosti zbranih statističnih podatkov o uradnem razvojnem sodelovanju. Dejstvo, da junija 2008 še vedno ni dostopnih podatkov o uradni razvojni pomoči za leto 2007, samo po sebi veliko pove. Prav tako so poročila MZZ o mednarodnem razvojnem sodelovanju po posameznih letih, predvsem z vidika te diplomske naloge, težko primerljiva, brez jasne zgradbe in v nekaterih letih (npr. 2005) brez podatkov za sredstva, namenjena Afriki kot celini ter brez podatkov o pomoči posamezni DVR. Slovenija ne sodeluje neposredno z

drugimi donatorji (izjema je Avstrija, preko katere se izvajajo RPP programi) in se premalo zaveda, da je »razvojno pomoč potrebno izvajati v partnerskem sodelovanju zato, da se dosega sinergija učinkov« (Bučar v Unicef Slovenije 2008). Premalo pa se zaveda, da ima lahko tudi preko višine sredstev, vplačanih v proračun EU, določen vpliv pri procesih odločanja EU. Tu lahko potrdim mojo drugo hipotezo, da mora Slovenija reorganizirati obstoječi sistem razvojne pomoči, če želi uspešno kanalizirati razvojno pomoč Afriki, predpogoj za to pa je ažurno zbiranje in evalvacija podatkov o izvajanih projektih na črni celini.

Velik izziv za Slovenijo tako ostaja uveljavljanje Resolucije o mednarodnem razvojnem sodelovanju, transparentno izvajanje razvojnega sodelovanja, povečanje systemskega dodeljevanja sredstev razvojnim NVO (izjema je prvi tovrstni razpis iz januarja 2008) in vzpostavitev sistema za nadzor nad učinkovitostjo. Poleg tega Sloga opozarja še na velik delež nekvalitetne pomoči (oskrba beguncev, štipendiranje in administrativni stroški), saj bi bil delež uradne razvojne pomoči brez teh izdatkov, po ocenah Sloge, manjši kar za 25–30 odstotkov. Za učinkovitejšo razvojno pomoč bi bilo torej potrebno vključiti tudi civilno družbo. Zelo pomembno je namreč, da slovenska družba in politika razumeta globalno dogajanje, njegove vzroke in posledice ter se zavedata povezanosti lokalne in globalne dimenzije. Le tako je možno zagotoviti dolgoročno podporo slovenski politiki mednarodnega razvojnega sodelovanja in povečati njeno učinkovitost.

Razvojna politika predstavlja precej občutljivo področje, saj lahko povečanje sredstev za uradno razvojno pomoč v javnosti vzbudi več pozornosti in s tem tudi nasprotovanj, češ da je potrebno izboljšati razmere najprej v Sloveniji in šele nato v svetu. Vendar pa je to precej ozko razmišljanje, ki se ga da ravno z osveščanjem in izobraževanjem prebivalstva preseči. V duhu afriškega pregovora, ki pravi »če se združijo pajčevine (skupni napor vseh segmentov družbe), lahko ustavijo leva« (revščino, neenakosti), bi lahko rekli, da je vse mogoče. Vendar je nujno spremeniti način razmišljanja in preseči ozke lokalne in nacionalne okvire in ne misliti, da morajo nekateri biti revni, da so drugi lahko bogati. Potrebno je narediti korak naprej. Pa ne zato, ker moramo, temveč zato, ker si to želimo, saj se moramo zavedati, da smo prav vsi majhen in enakovreden delček istega sveta.

7. Seznam virov

7.1 Seznam sekundarnih virov

- AJPES- Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (2008): *iPRS-Poslovni register Slovenije*. Dostopno na <http://www.ajpes.si/prs/> (1. junij 2008).
- Acroni d.o.o. (2008): *Stoletja tradicije, Prihodnost*. Dostopno na http://www.acroni.si/si/index.php?cat_id=38 (10. junij 2008).
- Alesina, Alberto in David Dollar (1998): »*Who Gives Foreign Aid to Whom and Why?*« NBER Working Paper št. 6612. Cambridge: National Bureau of Economic Research.
- Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Benko, Vlado (2000): *Sociologija mednarodnih odnosov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Brown, Leann in Joanne M. O' Connor (1996): Cross-Pressures in Western European Foreign Aid. V Steven W. Hook (ur.): *Foreign Aid towards the Millennium*, 91–105. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Bučar, Maja in Boštjan Udovič (2007): Oblikovanje strategije mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije ob upoštevanju načel EU. *Teorija in praksa* 44(6), 842–61.
- Cassen, Robert (1994): *Does Aid Work?* Report to Intergovernmental Task Force. Second Edition. Oxford: Clarendon Press.
- Concord (2002): *The Role of Civil Society in the EU's Development Policy*. Dostopno na www.concordeurope.org/.../Role_of_Civil_Society_in_European_Development_Policy_2005.doc (10. april 2008).
- Concord (2008): *No time to waste: European Governments behind schedule on aid quality and quantity*. Dostopno na <http://www.concordeurope.org/Files/media/extranetdocumentsENG/NavigationSeconde/WorkingGroups/Aidwatch/Aidwatch2008/Light-Full-report.pdf> (22. maj 2008).
- Congressional Budget Office - CBO (1997): *The role of foreign aid in development*. Dostopno na <http://www.cbo.gov/ftpdocs/0xx/doc8/foraid.pdf> (16. maj 2008).
- Ekvilib (2008): *Informacijsko dokumentacijski center za razvojno sodelovanje*. Baza projektov. Dostopno na <http://www.infocenter.zavodekvilib.si/projekti/> (4. julij 2008).
- Evropska komisija - EK (2006): *EU Donor Atlas*. Dostopno na http://ec.europa.eu/development/body/publications/docs/eu_donor_atlas_2006.pdf (20. april 2008).

- EU – Platform (2008): *List of approved projects*. Dostopno na <http://www.eu-platform.at/english/start.asp?b=1398> (2. junij 2008).
- Europa, Gateway to the European Union (2008): *European Development Fund-EDF*. Dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12102.htm> (4. april 2008).
- External Relations Council (2005): *Council conclusions: Accelerating progress towards achieving the millenium development goals*. Dostopno na <http://www.unmillenniumproject.org/documents/EUExternalRelations24May.pdf> (22. april 2008).
- Gospodarska zbornica Slovenije (2008a): *Podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino*. Seznam 30 največjih slovenskih izvoznikov iz Afrike, po naslovih podjetij, v letu 2007. Interno gradivo.
- Gospodarska zbornica Slovenije (2008b): *Podatki o blagovni menjavi Slovenije s tujino*. Seznam 30 največjih slovenskih uvoznikov iz Afrike, po naslovih podjetij, v letu 2007. Interno gradivo.
- Gospodarska zbornica Slovenije (2008c): *Seznam števila slovenskih izvoznikov in uvoznikov po posameznih afriških državah*. Interno gradivo.
- Gospodarska zbornica Slovenije (2008č): *Seznam blagovne menjave med Slovenijo in Afriko, po posameznih državah, za leto 2007*. Interno gradivo.
- Hook, Steven W. (1996): Introduction: Foreign Aid in a Transformed World. V Steven W. Hook (ur.): *Foreign Aid Toward the Millenium*, 1–16. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Human Development Reports (2008): *Human Development Report (HDR) 2007-2008*. Dostopno na <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-2008/> (15 april 2008).
- ITF – International Trust Fund (2008): *Presentation*. Dostopno na <http://www.itf-fund.si/dokumenti/dokument.asp?id=2> (10. maj 2008).
- INBAS (2005): *Evaluation of the role of NGO's as partners of the Austrian Development Cooperation in Nicaragua and of their contribution to the eradication of poverty*, INBAS, LR, Dunaj. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/19/36/35479406.pdf> (6. junij 2008).
- Laatikainen, Katie V. (1996): The Disillusionment of Nordic Aid. V Steven W., Hook (ur.) *Foreign Aid Toward the Millenium*, 109–124. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Leisinger, Klaus M. (1999): *Development Assistance at the Threshold of the 21st Century*. Basel: Novartis Foundation for Sustainable Development. Dostopno na: <http://www.novartisfoundation.org/mandant/apps/publication/detail.asp?MenuID=274&ID=616&Menu=3&Item=46.5&pub=33> (10. marec 2008).
- Lumsdaine, David Halloran (1993): *Moral Vision in International Politics: the Foreign Aid Regime 1949–1989*. Princeton: Princeton University Press.

- Mavko, Mitja (2006): *Uradna razvojna pomoč in Slovenija*. Magistrska naloga. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ministrstvo za zunanje zadeve (2005): *Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije 2002–2004*. Ljubljana: Tiskarna Pleško. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/dokumenti/mednarodno_humanitarno_sodelovanje.pdf (10. oktober 2007).
- Ministrstvo za zunanje zadeve (2006): *Poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije za leto 2005*. Interno gradivo.
- Ministrstvo za zunanje zadeve (2007): *Poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije za leto 2006*. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/ (10. oktober 2008).
- Ministrstvo za zunanje zadeve (2008a): *Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč*. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/ (16. maj 2008).
- Ministrstvo za zunanje zadeve (2008b): *Poročilo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije v letu 2007*. Interno gradivo.
- Misijonsko središče Slovenije (2008): *Misijonarji*. Seznam slovenskih misijonarjev po državah. Dostopno na <http://www.missio.si/misijonarji1.html> (3. junij 2008).
- Mrak, Mojmir, Maja Bučar in Helena Kamnar (2007a): Mednarodno razvojno sodelovanje Republike Slovenije. *IB revija* 41(3–4), 50–67.
- Mrak, Mojmir, Maja Bučar in Helena Kamnar (2007b): *Priloge k strategiji mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije*. Dostopno na <http://sloga-platform.org/UserFiles/File/Aktualno/Koncni%20dokument/Priloge-strategija.pdf> (8. september 2007).
- Mrak, Mojmir, Maja Bučar in Helena Kamnar (2007c): *Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije*. Dostopno na <http://www.sloga-platform.org/attachments/Strategija%20mednarodnega%20razvojnega%20sodelovanja%20RS%20-%20finalna.pdf> (8. september 2007).
- Mürle, Holger (2007): *Towards a Division of Labour in European Development Cooperation: Operational Options*. Discussion paper 6/2007. Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik. Dostopno na [http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/\\$FILE/Towards_a_division_of_Labour.pdf](http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/$FILE/Towards_a_division_of_Labour.pdf) (10. maj 2008).
- OECD (2006a): *DAC List of ODA Recipients*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/23/34/37954893.pdf> (14. oktober 2007).
- OECD (2006b): *Ensuring Fragile States are not left behind*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/36/56/38572891.pdf> (6. junij 2008).

- OECD (2007a): *OECD Development Assistance Committee...where governments come together to make aid work*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/39/58/39218438.pdf> (15. maj 2008).
- OECD (2007b): *Tying Status of Bilateral Official Development Assistance (ODA)*. Dostopno na <http://stats.oecd.org/wbos/Index.aspx?DatasetCode=TABLE7B> (10. april 2008).
- OECD (2007c): *Statistical Annex of the 2007 Development Co-operation Report*. Dostopno na www.oecd.org/dac/stats/dac/dcrannex (21. april 2008).
- OECD (2007č): *Ensuring Fragile States are not left behind*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/34/24/40090369.pdf> (6. junij 2008).
- OECD (2008a): *DAC Members and Date of Membership*. Dostopno na http://www.oecd.org/document/38/0,3343,en_2649_33721_1893350_1_1_1_1,00.html (22. april 2008).
- OECD (2008b): *Net Official Development Assistance in 2007. Preliminary data for 2007*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/27/55/40381862.pdf> (25. april 2008).
- PIRS – Poslovni informator Republike Slovenije (2008): *Podjetja*. Dostopno na <http://www.pirs.si/slo/podjetja/> (1. junij 2008).
- Russett, Bruce in Harvey Starr (1996): *Svetovna politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- SLOGA, Platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč (2007): *Slovenska politika mednarodnega razvojnega sodelovanja*. Dostopno na http://www.sloga-platform.org/slovenska_razvojna_politika (13. oktober 2007).
- Slovenska Karitas (2005): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.karitas.si/> (12. junij 2008).
- Statistični urad Republike Slovenije (2008a): *Izvoz in uvoz po kontinentih in državah, Slovenija, letno*. Dostopno na http://www.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2401705S&ti=Izvoz+in+uvoz+po+kontinentih+in+dr%9Eavah%2C+Slovenija%2C+letno&path=../Database/Ekonomsko/24_zunanja_trgovina/24017_izvoz_uvoz_blaga/&lang=2 (8. oktober 2007).
- Statistični urad Republike Slovenije (2008b): *Izvoz in uvoz proizvodov po 8-mestni kombinirani nomenklaturi za izbrane afriške države, 2007*, interno gradivo.
- Three-Cs (2003): *3Cs defined*. Dostopno na http://www.three-cs.net/3cs_defined (14. maj 2008).
- United Nations (2008): *UN Millennium Development Goals*. Dostopno na <http://www.un.org/millenniumgoals/#> (10. oktober 2007).
- UNICEF Slovenije (2008): *Mednarodna razvojna pomoč – ali Slovenija izpolnjuje svoje obveznosti?* javna razprava. Sporočilo za medije. Prejeto po elektronski pošti, dne 6. junija 2008.
- UNICEF Slovenije (2006): *Unicef Slovenija in Unicef v Svetu*. Dostopno na <http://www.unicef.si/main/knjiznica.wlgt?Id=4908> (6. junij 2008).

Welthaus, Österreich (2008): *Schools Act Globally*. Dostopno na <http://schools.welthaus.at/> (12. junij 2008).

Wood, Robert E. (1996): Rethinking Economic Aid. V Steven W. Hook (ur.): *Foreign Aid Toward the Millenium*, 19–56. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.

7.2 Seznam primarnih virov

Amsterdamska pogodba, *The Treaty of Amsterdam*, podpisana dne 2. oktobra 1997, v veljavi od dne 1. maja 1999. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (22. april 2008).

DCD/DAC (2007/34): *Smernice za poročanje DAC – DAC Statistical Reporting Directives*, izdal OECD DAC, 6. aprila 2007, <http://www.oecd.org/dataoecd/28/62/38429349.pdf> (10. marec 2008).

Evropska komisija (2007): *Kodeks ravnanja EU o delitvi dela v razvojni politiki*. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu COM (2007) 72. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2007/com2007_0072sl01.pdf (30. junij 2008).

Evropsko soglasje o razvoju, *The European Consensus*, sprejet dne 20. decembra 2005 (O. J.C 46/01, 24. februar 2006). Dostopno na http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/eu_consensus_en.pdf (20. oktober 2007).

Ministrstvo za zunanje zadeve (2008c): *Razpisna dokumentacija za javni razpis za sofinanciranje dejavnosti nevladnih organizacij s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja v letu 2008*. Dostopno na http://www.mju.gov.si/si/za_nevladne_organizacije/#c6494 (1. junij 2008).

Ministrstvo za zunanje zadeve (2008č): *Sklep o izboru prejemnikov sredstev na podlagi predloga strokovne komisije za vodenje postopka javnega razpisa Ministrstva za zunanje zadeve za sofinanciranje mednarodnih razvojnih projektov nevladnih organizacij v letu 2008*. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/si/ministrstvo/javna_narocila_in_razpisi/razpisi/ (1. junij 2008).

Ministrstvo za zunanje zadeve (2006): *Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije*, sprejet dne 23. junija 2006, v veljavi od dne 21. julija 2006 (Ur. l. Št. 70-2999/2006, 6. julij 2006). Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200670&stevilka=2999> (13. oktober 2007).

Monterreyski dogovor, *Monterrey Consensus on Financing for Development*, sprejet v Mehiki, dne 18–22. marca 2002. Dostopno na <http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf> (22. april 2008).

Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči, *Paris Declaration on Aid Effectiveness: Ownership, Harmonisation, Alignment, Results and Mutual Accountability*, sprejeta v Parizu, dne 2. marca 2005. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf> (22. april 2008).

Pogodba iz Nice, ki spreminja Pogodbo o Evropski Uniji, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in druge z njimi povezane akte, *Treaty of Nice amending The Treaty on European Union, The Treaties establishing the European Communities and certain related acts*, sprejeta dne 26. februarja 2001, v veljavi od dne 1 februarja 2003. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf (22. aprila 2008).

Pogodba o Evropski Uniji, *Treaty on the European Union*, sprejeta dne 7. februarja 1992, v veljavi od dne 1. novembra 1993. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0001000001> (22. april 2008).

Prečiščena pogodba o Evropski uniji iz leta 2002, *Consolidated version of the Treaty on European Union*, objavljena v Uradnem listu EU dne 24. decembra 2002, *O.J. C* 325/5. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002M/htm/C_2002325EN.000501.html (22. april 2008).

Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije za obdobje do leta 2015, sprejeta dne 11. julija 2008, v veljavi od dne 2. avgusta 2008 (Ur.l. RS, št. 73/2008, 18. julij 2008). Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200873&stevilka=3199> (22. julij 2008).

Skupna strategija Afrika-EU, *The Africa–EU Strategic Partnership, A Joint Africa–EU Strategy*, sprejeta 9. decembra 2007 v Lizboni. Dostopno na http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/D449546C-BF42-4CB3-B566407591845C43/0/071206jsapenlogos_formatado.pdf (3. april 2008).

Sporazum iz Cotonouja, *The Cotonou Agreement*, Partnerski sporazum med članicami AKP (Afrika, Karibi, Pacifik) skupine držav in EU ter njenimi članicami, sprejeta v Beninu 23. junija 2000, v veljavi od dne 1. APRILA 2003. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm> (4. junij 2008).

Strategija EU za Afriko, *EU Strategy for Africa-Towards a Euro-African pact to accelerate Africa's development*, sprejeta dne 12. decembra 2005. Dostopno na http://www.delnga.ec.europa.eu/eu_and_country/eu_strategy_for_africa_12_10_2005_en.pdf (20. oktober 2007).

7.3 Intervjuji

Intervju z g. Antejem Milevojem, vodjem področja za Turčijo, Bližnji Vzhod in Afriko, pri Centru za konkurenčnost, mednarodno sodelovanje in podjetništvo pri GZS. Ljubljana, 19. julij 2008.

Intervju z mag. Barbaro Nedič, vodjo oddelka za mednarodno razvojno in humanitarno pomoč Slovenske Karitas. Ljubljana, 13. junij 2008.

Intervju z g. Bojanom Puklom, direktorjem podjetja Altero d.o.o. iz Celja. Ljubljana, 19. junij 2008.

Intervju z ga. Janko Noč, tržno analitičarko pri podjetju Acroni d.o.o. Jesenice. Ljubljana, 27. junij 2008.

Intervju z g. Jernejem Jakopičem, direktorjem Podjetja Acer Furnirnica. Ljubljana, 6. junij 2008.

Intervju z gdč. Katjo Celin, v.d. direktorico Zavoda Voluntariat. Ljubljana, 9. julij 2008.

Intervju z ga. Marjeto Tivold iz podjetja Aquasava d.o.o., referentko v nabavnem oddelku podjetja. Ljubljana, 12. junij 2008.

Intervju z mag. Mašo Simič, vodjo odnosov z javnostmi UNICEF Slovenije. Ljubljana, 6. junij 2008.

Intervju z g. Stanetom Kerinom, direktorjem Misiojanskega središča Slovenije. Ljubljana, 24. junij 2008.

Pogovor s Tino Nemanič z Rdečega Križa Slovenije, pristojno za mednarodno dejavnost, širjenje znanj in prostovoljstvo mladih. Ljubljana, 4. junij 2008.

Telefonski pogovor z mag. Alešem Verdirjem z MZZ je bil opravljen 3. junija 2008.

8. Priloge

Priloga A: Seznam DAC držav prejemnic ODA (Official Development Assistance - Uradna razvojna pomoč), ki velja od januarja 2006 za poročanje o ODA 2005, 2006, 2007

Najmanj razvite države	Druge države z nizkim prihodkom (BND < \$825 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z nižjim srednjim prihodkom (BND \$826-\$3255 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z zgornje srednjim prihodkom (BND \$3256-\$10065 v 2004 na prebivalca)
Afganistan	Kamerun	Albanija	*Anguilla
Angola	Kongo	Alžir	Antigua in Barbuda
Bangladeš	Slonokoščena obala	Armenija	Argentina
Benin	Gana	Azerbajdžan	Barbados
Butan	Indija	Belorusija	Belize
Burkina Faso	Kenija	Bolivija	Bocvana
Burundi	Koreja	Bosna in Hercegovina	Čile
Kambodža	Kirgizija	Brazilijska	Cookovi otoki
Cape Verde	Moldova	Kitajska	Kostarika
Centraloafriška republika	Mongolija	Kolumbija	Hrvaška
Čad	Nikaragva	Kuba	Dominika
Komori	Niger	Dominikanska Republika	Gabon
Demokratska Republika Kongo	Pakistan	Ekvador	Grenada
Džibuti	Papua Nova Gvineja	Egipt	Libanon
Ekvatorialna Gvineja	Tadžikistan	El Salvador	Libija
Eritreja	Uzbekistan	Fidži	Malezija
Etiopija	Vietnam	Gruzija	Mavricij
Gambija	Zimbabve	Gvatemala	*Mayotte
Gvineja		Gvajana	Mehika
Gvineja-Bissau		Honduras	*Montserrat
Haiti		Indonezija	Nauru
Kiribati		Iran	Oman
Laos		Irak	Palau
Lesoto		Jamajka	Panama
Liberija		Jordanija	Savdska Arabija (1)
Madagaskar		Kazahstan	Sejšeli
Malavi		Makedonija	Južna Afrika
Maldivi		Maršalovi otoki	* Sv. Helena
Mali		Mikronezija	Sv. Kitts-Navis
Mavretanija		Maroko	Sv. Lucija
Mozambik		Namibija	Sv. Vincent in Grenadini
Burma (Myanmar)		Niue	Trinidad in Tobago
Nepal		Palestinska admin. področja	Turčija
Niger		Paragvaj	* Turk in Caicos
Ruanda		Peru	Urugvaj
Samoa		Filipini	Venezuela
Sao Tome in Principe		Srbija in Črna Gora	
Senegal		Šri Lanka	
Sierra Leone		Surinam	
Solomonovi otoki		Swaziland	

Somalija		Sirija	
Sudan		Tajska	
Tanzanija		* Tokelau	
Vzhodni Timor		Tonga	
Togo		Tunizija	
Tuvalu		Turkmenistan	
Uganda		Ukrajina	
Vanuatu		* Wallis in Futuna	
Jemen			
Zambija			

* Teritorij.

(1) Savdska Arabija je prešla prag visokega državnega prihodka v letu 2004. Po metodologiji Odbora za razvojno pomoč (DAC)-OECD bo s ponovnim pregledom prešla iz seznama leta 2008, v kolikor bo ostala v letu 2005 in 2006 država z visokimi prihodki.

Oktobra 2007 so med visoko zadolžene revne države spadale naslednje države: Afganistan, Benin, Bolivija, Burkina Faso, Burundi, Camerun, Centralno afriška republika, Čad, Dem. Rep. Kongo, Kongo, Slonokoščena obala, Eritreja, Etiopija, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bissau, Gvajana, haiti, Hinduras, Kirgizija, Liberija, Madagaskar, Malavi, Mali, Mavretanija, Mozambik, Nepal, Nikaragva, Niger, Ruanda, Sao Tome in Principe, Senegal, Sierra Leone, Somalija, Tanzanija, Togo, Uganda in Zambija.

Vir: OECD 2006a.

Priloga B: Seznam števila slovenskih izvoznikov in uvoznikov po posameznih afriških državah, v letu 2007

	DRŽAVA	Izvozniki - število	Uvozniki - število
AO	ANGOLA	4	4
BF	BURKINA FASO	1	3
BI	BURUNDI	2	2
BJ	BENIN	3	-
BW	BOCVANA	-	1
CD	KONGO, DEMOKRATIČNA REPUBLIKA	1	2
CF	SREDNJEAFRIŠKA REPUBLIKA	2	-
CG	KONGO	3	2
CI	SLONOKOŠČENA OBALA	7	4
CM	KAMERUN	4	6
CV	ZELENORTSKI OTOKI	1	-
DJ	DŽIBUTI	-	-
DZ	ALŽIRIJA	35	4
EG	EGIPT	93	54
ET	ETIOPIJA	7	5
GA	GABON	1	-
GH	GANA	11	5
GM	GAMBIJA	2	-
KE	KENIJA	11	5
LR	LIBERIJA	3	1
LY	LIBIJSKA ARAB. DŽAMAHIRIJA	21	1
MA	MAROKO	43	22
MG	MADAGASKAR	3	7
ML	MALI	2	3
MR	MAVRETANIJA	1	-
MU	MAURITIUS	9	8
MW	MALAVI	-	-
NA	NAMIBIJA	1	4
NE	NIGER	3	-
NG	NIGERIJA	18	1
RW	RUANDA	1	2
SC	SEJŠELI	6	-
SD	SUDAN	9	1
SL	SIERRA LEONE	-	2
SN	SENEGAL	6	1
SZ	SVAZI	1	1
TD	ČAD	-	1
TG	TOGO	1	-

TN	TUNIZIJA	44	23
TZ	TANZANIJA, ZDRUŽENA REP.	3	1
UG	UGANDA	1	4
YT	MAYOTTE	1	-
ZA	JUŽNA AFRIKA	102	85
ZM	ZAMBIJA	4	-
ZW	ZIMBABVE	-	2

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008c).

Priloga C: Seznam blagovne menjave med Slovenijo in Afriko, po posameznih državah, za leto 2007

	DRŽAVA	Izvoz v EUR	Uvoz v EUR
AO	ANGOLA	591.042	129.494
BF	BURKINA FASO	46	627.464
BI	BURUNDI	31.257	27.778
BJ	BENIN	47.329	0
BW	BOCVANA	0	1.038
CD	KONGO, DEMOKRATIČNA REPUBLIKA	24.303	174.450
CF	SREDNJEAFRIŠKA REPUBLIKA	30.723	24
CG	KONGO	72.998	100.042
CI	SLONOKOŠČENA OBALA	186.686	3.569.547
CM	KAMERUN	144.833	2.314.258
CV	ZELENORTSKI OTOKI	35.032	0
DJ	DŽIBUTI	0	2.998
DZ	ALŽIRIJA	65.878.964	84.600.884
EG	EGIPT	33.997.182	4.111.833
ET	ETIOPIJA	445.451	54.035
GA	GABON	3.375	4.020
GH	GANA	2.246.240	112.147
GM	GAMBIJA	1.148	0
KE	KENIJA	886.495	248.623
LR	LIBERIJA	26.304	4.365.940
LY	LIBIJSKA ARAB. DŽAMAHIRIJA	17.421.867	16.344.047
MA	MAROKO	8.509.330	1.580.248
MG	MADAGASKAR	70.572	91.486
ML	MALI	41.581	1.268.479
MR	MAVRETANIJA	42.065	0
MU	MAURITIUS	333.782	18.635
MW	MALAVI	0	3
NA	NAMIBIJA	93.358	9.810
NE	NIGER	95.680	0
NG	NIGERIJA	3.020.842	135
RW	RUANDA	9.541	78.467
SC	SEJŠELI	1.066.675	0
SD	SUDAN	708.859	9.146
SL	SIERRA LEONE	0	44.027
SN	SENEGAL	120.025	119
SZ	SVAZI	652.892	38

TD	ČAD	0	23
TG	TOGO	14.235	0
TN	TUNIZIJA	12.886.672	1.762.568
TZ	TANZANIJA, ZDRUŽENA REP.	56.198	2.277
UG	UGANDA	1.385	586.944
YT	MAYOTTE	749.089	0
ZA	JUŽNA AFRIKA	24.071.575	19.268.350
ZM	ZAMBIJA	93.419	0
ZW	ZIMBABVE	0	1.141.703

Vir: Statistični urad RS; obdelava podatkov Gospodarska zbornica Slovenije (2008č).

Priloga Č: Seznam tridesetih največjih slovenskih izvoznikov v Afriko po naslovih podjetij, v letu 2007

Naziv podjetja	Naslov	Občina
ACER-M D.O.O.	TOVARNIŠKA CESTA 009	LOGATEC
ACRONI, D.O.O.	CESTA BORISA KIDRIČA 044	JESENICE
ADRIA AIRWAYS D.D.	KUZMIČEVA ULICA 007	LJUBLJANA
ALTERO D.O.O.	KIDRIČEVA ULICA 024	CELJE
BELINKA PERKEMIJA, d.o.o.	ZASAVSKA CESTA 095	LJUBLJANA
COMET d.o.o.	TOVARNIŠKA CESTA 005	ZREČE
DANFOSS COMPRESSORS D.O.O.	ULICA HEROJA STARIHA 024	ČRNOMELJ
EMO - ETT, d.o.o., Celje	MARIBORSKA CESTA 086	CELJE
GORENJE, D.D.	PARTIZANSKA CESTA 012	VELENJE-GORENJE
GORIČANE, D.D. MEDVODE	LADJA 010	MEDVODE
ISKRA MIS, D.D.	LJUBLJANSKA CESTA 024 A	KRANJ
ISKRAEMECO, D.D.	SAVSKA LOKA 004	KRANJ
KOLIČEVO KARTON, D.O.O.	PAPIRNIŠKA CESTA 001	DOMŽALE
KRKA, D.D., NOVO MESTO	ŠMARJEŠKA CESTA 006	NOVO MESTO - KRKA
LAMA d.d. Dekani	DEKANI 005	DEKANI
LEK D.D.	VEROVŠKOVA ULICA 057	LJUBLJANA-LEK
METAL RAVNE D.O.O.	KOROŠKA CESTA 014	RAVNE NA KOROŠKEM
MURA D.D.	PLESE 002	MURSKA SOBOTA
PAPIRNICA VEVČE D.O.O.	PAPIRNIŠKA POT 025	LJUBLJANA-DOBRUNJE
PLUTAL 2000 D.O.O.	CESTA V GORICE 008	LJUBLJANA
REVI D.O.O.	LACKOVA CESTA 143	LIMBUŠ
REVOZ D.D.	BELOKRANJSKA CESTA 004	NOVO MESTO
RONDAL D.O.O.	PARTIZANSKA ULICA 038	SLOVENSKA BISTRICA
SAVA TIRES, D.O.O.	ŠKOFJELOŠKA CESTA 006	KRANJ
SAVATECH D.O.O.	ŠKOFJELOŠKA CESTA 006	KRANJ
SILKEM D.O.O.	TOVARNIŠKA CESTA 010	KIDRIČEVO
STORA ENSO TIMBER D.O.O.	VOJKOVO NABREŽJE 038	KOPER - CAPODISTRIA
STTIM d.o.o., Trbovlje	VODENSKA CESTA 049	TRBOVLJE
TALUM D.D. KIDRIČEVO	TOVARNIŠKA CESTA 010	KIDRIČEVO
VEYANCE TECHNOLOGIES EUROPE, D.O.O.	ŠKOFJELOŠKA CESTA 006	KRANJ

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008a).

Priloga D: Seznam tridesetih največjih slovenskih uvoznikov v Afriko, v letu 2007, po naslovih podjetij

Naziv podjetja	Naslov	Občina
ACRONI, D.O.O.	CESTA BORISA KIDRIČA 044	JESENICE
AQUASAVA, D.O.O., KRANJ	GORENJESAVSKA CESTA 012	KRANJ
CAFFE-TROPIC Žalec d.o.o.	SAVINJSKA CESTA 087 A	ŽALEC
DROGA KOLINSKA D.D.	KOLINSKA ULICA 001	LJUBLJANA
GEOPLIN D.O.O. LJUBLJANA	CESTA LJUBLJANSKE BRIGADE 011	LJUBLJANA
GORIČANE, D.D. MEDVODE	LADJA 010	MEDVODE
JOHNSON CONTROLS-NTU D.O.O.	POD GRADOM 001	SLOVENJ GRADEC
JOŽEF JERIČ S.P.	STRUŽEVO 003 B	KRANJ
KAMNOSEŠTVO DRAGO PETROVIČ S.P.	MARJETA NA DRAVSKEM POLJU 057	MARJETA NA DRAVSKEM POLJU
KOVINTRADE D.D. CELJE	MARIBORSKA CESTA 007	CELJE
KOVIS-LIVARNA D.O.O.	ŽELEZARSKA CESTA 003	ŠTORE
LAFARGE CEMENT D.D.	KOLODVORSKA CESTA 005	TRBOVLJE
MA.CO.T. D.O.O. LJUBLJANA	DUNAJSKA CESTA 021	LJUBLJANA
MAKO MM D.O.O.	NOVO POLJE, CESTA VII 131 B	LJUBLJANA-POLJE
MECUM D.O.O.	LITIJSKA CESTA 043	LJUBLJANA
MERCATOR, D.D.	DUNAJSKA CESTA 107	LJUBLJANA
MERKSCHA d.o.o.	MARIBORSKA CESTA 116	CELJE
MERKUR, D.D.	CESTA NA OKROGLO 007	NAKLO
METAL RAVNE D.O.O.	KOROŠKA CESTA 014	RAVNE NA KOROŠKEM
MINERALKA D.O.O.	CESTA POD SLIVNICO 024	CERKNICA
PAGATTI D.O.O.	POSLOVNA CONA A 053	ŠENČUR
PREDILNICA LITIJA D.O.O.	KIDRIČEVA CESTA 001	LITIJA
PREVENT GLOBAL D.D.	KIDRIČEVA ULICA 006	SLOVENJ GRADEC
SALONIT ANHOVO, D.D.	VOJKOVA ULICA 001	DESKLE
SAVA TIRES, D.O.O.	ŠKOFJELOŠKA CESTA 006	KRANJ
TEKSTINA D.D. AJDOVŠČINA	TOVARNIŠKA CESTA 015	AJDOVŠČINA
TOYOTA ADRIA d.o.o.	BRNČIČEVA ULICA 051	LJUBLJANA-ČRNUČE
UNIFRUIT, d.o.o.	PARTIZANSKA CESTA 127C	SEŽANA
VALJI D.O.O.	ŽELEZARSKA CESTA 003	ŠTORE
VITIVA D.D.	NOVA VAS PRI MARKOVCIH 098	MARKOVCI

Vir: Statistični urad RS; obdelava Gospodarska zbornica Slovenije (2008b).